

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı

**ANADOLU UYGARLIKLARI SERAMİK
DESENLERİNİN TASARIM OLARAK
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güler ADIBELLİ

135110113

Danışman: Yrd. Doç. Ahmet Süreyya KOÇTÜRK

İstanbul, 2015

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Grafik Tasarım Anabilim Dalı

**ANADOLU UYGARLIKLARI SERAMİK
DESENLERİNİN TASARIM OLARAK
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güler ADIBELLİ

135110113

Danışman: Yrd. Doç. Ahmet Süreyya KOÇTÜRK

İstanbul, 2015

KABUL VE ONAY

Güler Adıbelli tarafından hazırlanan “**Anadolu Uygarlıkları Seramik Desenlerinin Tasarım Olarak İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma, .../.../2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Ahmet Süreyya KOÇTÜRK

Üye :

Üye :

Üye :

Üye :

Yukarıdaki imzaları adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Unvanı, Adı ve Soyadı

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Anadolu Uygarlıkları Seramik Desenlerinin Tasarım Olarak İncelenmesi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2015

Güler ADIBELLİ

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Teziminyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2015

Güler ADIBELLİ

ÖZET

ANADOLU UYGARLIKLARI SERAMİK DESENLERİNİN TASARIM OLARAK İNCELENMESİ

Güler Adıbelli

Yüksek Lisans Tezi, Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Ahmet Süreyya KOÇTÜRK

Kasım , 2015/... sayfa

“Anadolu Uygarlıkları Seramik Desenlerinin Tasarım Olarak İncelenmesi” isimli Yüksek Lisans tez çalışmasında belirlenen seramik formlar kaynaklardan elde edilmiştir ve kronolojik olarak düzenlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı, araştırma metodolojisi, ünitelerin planına değinilmiştir. İkinci bölümünde, giriş kısmı desenlerin incelenmesi, desen nedir, neden desen yapıyor konularında açıklamalarında bulundum. Üçüncü bölümde seramiğin tanımına değinilmiştir. Dördüncü bölümde ise ilk çağ medeniyetleri olan Hitit, Frig, Lidya, Urartu medeniyetlerinin seramiklerinden örnekler gösterilmiştir. Bu örneklerin seramik desenlerinin çizimlerinin ayrıntılı şekilde çizimi ve açıklamalarına yer verilmiştir. Altıncı ve son bölümde sonuç kısmına, çalışmanın literatüre katkısına, araştırma kısıtları ve geleceğe dönük çalışma alanlarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Desen, Seramik

ABSTRACT Master's Thesis, Department Of Graphic Design

**Consultant: Assistant. Assoc. Prof. Doç. Ahmet Süreyya KOÇTÜRK October,
2013-93 pages**

“Investigation of Ceramic Design Pattern of Anatolian Civilizations” thesis is obtained from sources identified in the study and ceramic forms are arranged chronologically.

To identify problems in the first part of the study, the purpose of study, research methodology, emphasizing the layout of the unit. In the second section, the inlet portion of the pattern

Examining What is the pattern, I found the explanation of why the subject is made designs. In the third part of the definition it has been referred to the ceramic. In the fourth chapter, the first epoch of civilization of the Hittites, Phrygian, Lydian, examples of pottery civilization of Urartu shown. These examples are given to detailed drawings and descriptions of the drawings of the ceramic pattern. The sixth and final chapter of the results, the study contributes to the literature, emphasizing the research constraints and future work area.

Keywords: Drawing, Ceramics

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim ve tez çalışmam sürecinde, desteğini aldığım değerli danışmanım Yrd. Doç. Ahmet Süreyya KOÇTÜRK'e, İstanbul Arel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu Başkanlığına ve ayrıca desteğini her zaman hissettiğim, eşim Abdullah ALAMAN'a teşekkürlerimi sunarım. Tez içeriğindeki bütün resimler Anadolu Medeniyetler Müzesinde kendi çekimlerimdir.

İstanbul 2015

Güler Adıbelli

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YEMİN METNİ	ii
ONAY	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÇİZİM LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

1. BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı.....	14
1.2. Araştırma Metodolojisi.....	14
1.3. Ünitelerin Planı.....	14

2. BÖLÜM DESEN NEDİR?

2.1. Desen Nedir?	15
2.2.Boya Nedir?.....	15
2.2.1. Boyanın Tarihçesi.....	15
2.2.2. Boyar Maddeler.....	16

3. BÖLÜM SERAMIĞİN TANIMI

3.1. Seramiğin Tanımı	18
3.2.Sözlükte Seramik Ne Anlama Gelmektedir?.....	19

3.3. Seramik Ne Demektir?	19
3.4. Seramiklerin Özellikleri	20
3.5. Seramiğin Elde Edilmesi	20
3.6. Seramik Kil Çeşitleri.....	21
3.6.1. Kırmızı Çamur.....	21
3.6.2.Şamotlu Çamur.....	21
3.6.3.Beyaz Vakumlu Çamur.....	21
3.7. Çanak Çömlek Yapımında Uygulanan Temel İşlevler.....	21
3.7.1. Hamurun Hazırlanışı.....	21
3.7.2. Biçimlendirme.....	22
3.8. Yüzey İşlevleri.....	23
3.8.1. Açıkı,Astar ve Sır.....	23
3.8.2.Bezeme.....	24
3.8.3.Fırınlama.....	24

4. BÖLÜM

ANADOLU UYGARLIKLARI SERAMİK TARİHİ

4.1. Hititler (M.Ö. 1680-M.Ö.1220).....	25
4.2. Frigler (M.Ö. 1200-M.Ö. 547).....	37
4.3. Urartular (M.Ö.859-M.Ö.595)	50
4.4. Lidyalılar (M.Ö. 685-M.Ö.547)	62

5. BÖLÜM

SONUÇ

7.1. ÖZET.....	74
7.2. Çalışmanın Literatüre Katkısı.....	74
7.3. Araştırma Kısıtları.....	75
7.4. Geleceğe Yönelik Çalışma Alanları.....	75
KAYNAKÇA.....	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1. İnandık vazosu	26
ŞEKİL 2. Bezemeli maşrapa	29
ŞEKİL 3. Kırmızı kilden yapılmış pişmiş toprak.....	30
ŞEKİL 4. Horoz görünümlü seramik... ..	31
ŞEKİL 5. Gaga ağızlı çanak	32
ŞEKİL 6. Keklik biçimli kült kabı.....	33
ŞEKİL 7. Çizme biçimli kült kabı.....	33
ŞEKİL 8. Salyangoz biçimli kült kabı.....	34
ŞEKİL9. Bezemeli seramik vazo.....	35
ŞEKİL 10. Ördek desenli seramik.....	36
ŞEKİL 11. Kuş desenli çanak.....	40
ŞEKİL 12. Geyik desenli krater.....	41
ŞEKİL 13. Ağız süzgeçli testi.....	42
ŞEKİL 14. P tümülüsü geyik ve aslan desenli maşrapa	43
ŞEKİL 15. Kaz biçimli tören kabı.....	44
ŞEKİL 16. Koç başlı testi.....	45
ŞEKİL 17. Geometrik desenli matara	46
ŞEKİL 18. At desenli su testisi	47
ŞEKİL 19. Geometrik desenli sürahi	48
ŞEKİL 20. Geometrik desenli gaga ağızlı maşrapa	49
ŞEKİL 21. Geyik desenli seramik.....	52
ŞEKİL 22. Geometrik desenli çanak.....	53
ŞEKİL 23. Doğada geyik avlama sahnesi	54

ŞEKİL 24. Hayvan desenli çanak.....	55
ŞEKİL 25. İnsan desenli çömlek.....	56
ŞEKİL 26. Geometrik desenli çanak 1.....	57
ŞEKİL 27. Geometrik desenli çanak 2.....	58
ŞEKİL 28. Geometrik desenli çanak 3.....	59
ŞEKİL 29. Geometrik desenli çanak 4.....	60
ŞEKİL 30. Hayvan sahneleri resmedilmiş seramik.....	61
ŞEKİL 31. Balık desenli seramik kap.....	64
ŞEKİL 32. Aslan desenli meyvelik ve tavşan desenli seramik.....	65
ŞEKİL 33. Tavşan desenli seramik.....	66
ŞEKİL 34. Yılan desenli seramik.....	67
ŞEKİL 35. Ördek desenli seramik.....	68
ŞEKİL 36. Ördek desenli seramik.....	69
ŞEKİL 37. Geyik desenli meyvelik.....	70
ŞEKİL 38. Aslan ve geyik desenli seramik kap.....	71
ŞEKİL 39. Boyun kısmı geyik desenli sürahi.....	72
ŞEKİL 40. Gordion tümülüsünde seramik.....	73

ÇİZİM LİSTESİ

ÇİZİM 1. İnandık vazosu	27
ÇİZİM 2. Bezemeli maşrapa	29
ÇİZİM 3. Kırmızı kilden yapılmış pişmiş toprak.....	30
ÇİZİM 4. Horoz görünümlü seramik... ..	31
ÇİZİM 5. Gaga ağızlı çanak	32
ÇİZİM 6. Keklik biçimli kült kabı.....	33
ÇİZİM 7. Çizme biçimli kült kabı.....	33
ÇİZİM 8. Salyangoz biçimli kült kabı.....	34
ÇİZİM 9. Bezemeli seramik vazo.....	35
ÇİZİM 10. Ördek desenli seramik.....	36
ÇİZİM 11. Kuş desenli çanak.....	40
ÇİZİM 12. Geyik desenli krater.....	41
ÇİZİM 13. Ağız süzgeçli testi.....	42
ÇİZİM 14. P tümülüsü geyik ve aslan desenli maşrapa	43
ÇİZİM 15. Kaz biçimli tören kabı.....	44
ÇİZİM 16. Koç başlı testi.....	45
ÇİZİM 17. Geometrik desenli matara	46
ÇİZİM 18. At desenli su testisi	47
ÇİZİM 19. Geometrik desenli sürahi	48
ÇİZİM 20. Geometrik desenli gaga ağızlı maşrapa	49
ÇİZİM 21. Geyik desenli seramik.....	52
ÇİZİM 22. Geometrik desenli çanak.....	53
ÇİZİM 23. Doğada geyik avlama sahnesi	54

ÇİZİM 24. Hayvan desenli çanak.....	55
ÇİZİM 25. İnsan desenli çömlek.....	56
ÇİZİM 26. Geometrik desenli çanak 1.....	57
ÇİZİM 27. Geometrik desenli çanak 2.....	58
ÇİZİM 28. Geometrik desenli çanak 3.....	59
ÇİZİM 29. Geometrik desenli çanak 4.....	60
ÇİZİM 30. Hayvan sahneleri resmedilmiş seramik.....	61
ÇİZİM 31. Balık desenli seramik kap.....	64
ÇİZİM 32. Aslan desenli meyvelik ve tavşan desenli seramik.....	65
ÇİZİM 33. Tavşan desenli seramik.....	66
ÇİZİM 34. Yılan desenli seramik.....	67
ÇİZİM 35. Ördek desenli seramik.....	68
ÇİZİM 36. Ördek desenli seramik.....	69
ÇİZİM 37. Geyik desenli meyvelik.....	70
ÇİZİM 38. Aslan ve geyik desenli seramik kap.....	71
ÇİZİM 39. Boyun kısmı geyik desenli sürahi.....	72
ÇİZİM 40. Gordion tümülüsünde seramik.....	73

KISALTMALAR LİSTESİ

M.Ö. :Milattan Önce
M.S. :Milattan Sonra
İ.Ö. :İsa'dan Önce
Dön. :Dönem

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Desen ve seramik tasarımın birbirine olan etkilerinin nasıl olduğunu ortaya koymak.

1.2. Araştırma Metodolojisi

Desenin insanlık tarihi boyunca etkileşiminin, gelişimini ve seramiğin hayatımıza girişiyle beraber oluşan çalışmaların sanatsal olarak incelenmesi.

1.3. Ünitelerin Planlanması

Tezimde yer verdiğim konularla ilgili bölümler şu şekildedir; Çalışmanın birinci bölümünde problemin tespiti, çalışmanın amacı, araştırma metodolojisi, ünitelerin planına değinilmiştir. İkinci bölümünde, desenin tanımı ve boya nedir ve tarihçesi ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, seramik tanımı ve tarihçesi kil çeşitleri ve boyama tarih öncesi dönemlerde boyama tekniklerinden bahsedilmiştir. Dördüncü Bölümde, seramiğin tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Beşinci Bölümde ilk çağ medeniyetlerine yer verilmiştir. Altıncı bölümde ise ilk çağ uygarlıklarından bahsedilmiştir. Yedinci bölümde ise sonuç kısmı ve çalışmanın literatüre katkısı, araştırmayı kısıtlayan durumları ve geleceğe yönelik çalışma alanlarına değinilmiştir.

2. BÖLÜM

DESEN NEDİR ?

Desen: Görsel sanatlar alanında, özellikle resim çalışmalarında karakalem, füzen veya renkli kuru kalemlerle nesnenin birtakım özelliklerinden arındırılarak daha anlaşılır biçimlere sokularak yapılan çalışmalara verilen isimdir.

Resim göze yönelik bir sanat, desen de resim sanatının temelidir. Nasıl ki temelsiz bina olmazsa, desensiz de resim sanatı olmaz. Yani Desen sanatsal bir resim yapmak demektir.

Desen, formu görme yöntemidir. Desen doğrudan renkle değil çizgiyle ilişkilidir.

1- Çizgi

2- Ton

3- Çizgi + Ton (Ton : Işık ve gölgenin leke ile ifadesidir.)

Desen resim sanatının temelidir. Renkler, ışık ve gölgeler, tablonun genel yapısı, kompozisyonu bu temel üstüne kuruludur. İyi desen çizebilmek, desenin işlevinde yer alan çizgi, hareket, denge, hacim, oran, form (şekil) ritim, kompozisyon, perspektif, ışık ve renk kavramlarının öğrenilmesiyle sağlanabilir. Desen çizerken, önce incelemeli, görmeli öyle çizim yapılmalı. Daha sonra da ayrıntıya geçilmelidir. Ayrıntıya geçerken bütün ile parça ilişkisi kurulmalıdır. Yüzeyin hareketinden hacim kavramı doğar. Eni, boyu, yüksekliği olan her canlı varlığın hacim kavramı vardır.

2.2. Boya nedir?

Eşyaya renk vermek, süslemek veya dış etkilerden korumak için onun içine katılan veya üstüne sürülen renkli maddelere “boya” denir.

2.2.1. Boyanın tarihçesi

İnsanlar binlerce yıldan beri yaptıkları türlü eşyayı, oturdukları binaları, bindikleri vasıtaları, hatta doğrudan doğruya kendi vücutlarını türlü renklerde boyamışlardır. Mısır piramitlerinde, Peru'daki İnka mezarlarında boyalı eşya bulunmuştur. Daha bundan 25.000 yıl önce yaşayan mağara adamları, mağaralarının duvarına yaptıkları resimlerde boya kullanmışlardır. Mısır'da bulunan 5.000 yıl öncesine ait bir mumyanın boyalı kumaş şeritlerine sarılmış olduğu görülmüştür. M.Ö. 1000 yıllarında Fenike'nin Sur (Tyre) şehri mor boyasıyla tanınmıştı. Bu boya Akdeniz'de bulunan bir kabuklu böcek çeşidinin salgısından elde edilirdi. Bunu ancak çok zenginler kullandığı için boyaya “şahane mor” adı verilmişti. İnsanlığın bildiği en eski boya çivit rengi boyadır. Bu boya Uzak Doğu'daki bazı bitkilerden elde edilmekteydi. Teb'de bulunan M. Ö. 3000 yılına ait bir elbisenin çivitle boyandığı da anlaşılmıştır.

2.2.2. Boyar Maddeler

Boyar maddeler başlıca üçe ayrılır:

— Doğal boyalar: İlk insanların kullandığı boyalar hayvan ve bitkilerden elde edilirdi. Ayrıca bazı bitkilerin köklerinden ve meyvalarından da boya çıkarılırdı. Bugün de bunlardan faydalanılmaktadır. Boya çıkarmaya yarayan doğal maddelerin başlıcaları şunlardır: Kına, safran, çivit, turnusol bitkileri, kırmızı böceği, Akdeniz'e mahsus bir cins yumuşakça.

— Madeni boyalar: İnsanlar eskiden beri bazı madenlerden de boya çıkarma yolunu bulmuşlar üstelik bu çeşit boyaların bitki ve hayvanlardan elde edilen boyalardan daha iyi solmayan renkler verdiğini görmüşlerdir. Bu amaçla çeşitli kayalar da kullanılmıştır. Bunlardan dövülüp un haline getirilerek boya işlerinde faydalanılmıştır. içinde sülfür gibi maddeler bulunan suları da boya olarak kullanılmıştır. Bugün kullanılan başlıca madeni boyalar kurşun, çinko, titan, baryum, antimon, kadmiyum, krom ve kobalt bileşikleridir.

— Sentetik boyalar: Bugün hemen hemen bütün madeni ve doğal boyaların yerini sentetik boyalar almıştır. Bunlar hem daha ucuza mal olmakta hem de daha zengin renk çeşidi vermektedir. Sentetik boya yapımında kullanılan asıl madde maden kömürüdür.

Boyanın ham maddesi maden kömürünü kapalı fırınlarda ısıtmak suretiyle elde edilir. Böylece kömürün katranı ayrılmış olur. Boya maddeleri de katranın çeşitli sıcaklıklarda ısıtılması yolu ile ayrılır. Çünkü çeşitli ham maddeler çeşitli sıcaklıklarda kaynar. Böylece her ham madde katranın o maddeye has sıcaklıkta kaynatılmasıyla elde edilir. Bu maddeler ya renksiz sıvılar ve ya kristaller halindedir.

Boya yapmakta kullanılan ham maddeler benzen, toluen, ksilen, fenol, krezol, naftalin, antrasin, metil antrasin, fenantrin ve karbozoldur. Bunların hepsi kokulu hidrokarbonlardır. Bu ham maddelerden 500 kadar "aracı" madde yapılır. Bunlar boya yapımında ancak aracılık ederler. Aracı maddeler sülfürik, kloridrik, nitrik asitlerle, amonyak, alkol, klor veya hidrojenle birleştirilerek çeşitli boyalar elde edilir. Bunlardan istenen renkte boya yapmak için birçok yöntemler vardır. Sentetik usulle 5.000 çeşide yakın boya elde edilmektedir. Bunlardan 1500 kadarı kumaş boyamasında kullanılabilir. Elde edilen boyalar kristal halindedir. Sentetik boyalar başlıca altı sınıfa ayrılır : Bazik, asit, tuz boyalar, geliştirme boyaları, küb boyalar ve lak boyalar.

Sentetik boyalar ilk defa 1856'da bulundu. İngiliz kimyacı W. H. Perkin tesadüfen mor renk veren bir boya keşfetmişti. Perkin'in ilk yaptığı boyalar anilin yağından elde edildiği için bütün boyarmaddelere ilk zamanlar "anilin boyalar" deniyordu.

Sentetik boyalarla en çok ilgilenenler Almanlar oldu. Doğal boyaların yerini tutacak birçok sentetik boyalar geliştirildi. Yeni boyaların ucuz ve daha iyi olması sentetik boya sanayiinin hızla gelişmesini sağladı. XX. yüzyılın başlarında doğal boyalar artık önemini kaybetmiş bulunuyordu. I. Dünya Savaşı'na kadar Alman boyacıları dünya boya sanayiinde en ön sıralarda geliyorlardı. Bugün dünya boya sanayinin öncü ülkeleri yine Almanlar ve Amerikalılardır.

3. BÖLÜM

SERAMİĞİN TANIMI

Bu bölümde öncelikle seramik sözcüğünün anlamı üzerinde durulacaktır. Sonraki bölümde ise seramik sanatının tarihsel gelişimine kısaca değinilecek ve daha sonra ayrıntılı şekilde açıklanacaktır. Seramik sanatının tarihsel gelişimine değinilirken, farklı coğrafyalarda bulunan uygarlıklara göre bir sınıflandırma yapılmıştır.

3.1.Seramiğin Tanımı

Seramik sözcüğünün anlamı hakkında, farklı kaynaklarda tanımlamalar yapılmıştır. Türk Dil Kurumunun “Genel Türkçe Sözlüğü” nde seramik ile ilgili olarak “Yüksek ısıda pişirilmiş topraktan yapılan vazo, çanak, çömlek vb. nesne.” tanımı yapılmaktadır.

Ayrıca seramik, “hammaddesi kil olup elde, kalıpta ya da tornada biçimlendirilmiş ve fırınlanmış her tür eşyanın genel adı. Porselenden pişmiş toprak malzemeye dek her tür obje sözcüğün kapsamına girer.”¹(Metin Sözen, Uğur Tanyeli, Sanat Kavram ve Terimleri)

Bir başka tanım ise Kimya Terimleri Sözlüğünde bulunmaktadır.

1. Sert, sağlam ve hafif çok önemli mühendislik malzemesi olan sıkışma ve sinterleme gibi metal tozlarına uygulanan işlemlerle şekil verilebilen bir karışım.
2. Mühendislik ve endüstride kolay işlenemeyen malzemeler; cam, çimento, emaye, aşındırıcı madde çanak çömlek ve çini porseleni imalinde çok kullanılan yüksek sıcakta şekil verilebilen genellikle oksit, bazit veya karbit içeren inorganik malzemeler.

Seramik ile ilgili bir diğerk tanım ise “Organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra, sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir.” şeklinde yapılmıştır.

Buna ek olarak “Metal ve alaşımları dışında kalan, inorganik sayılan tüm mühendislik malzemeleri ve bunların ürünlerinden olan her şey seramiktir.” şeklinde de bir ifade ile seramik tanımlanmıştır. Seramik bir veya birden fazla metalin, metal olmayan element ile birleşmesi ve sinterlenmesi sonucu oluşan inorganik bileşik.

Seramiğin diğerk bir tanımıysa; Su ile hamur haline getirilen bir çeşit topraktan yapılan, fırında pişirilmek suretiyle sertleştirilen çanak, çömlek gibi eşyaya ve bunları yapmak sanatına verilen ad.² (Ateş Arcasoy, Seramik Teknolojisi, 1983, s.1.)

3.2. Sözlükte seramik ne anlama gelmektedir?

- 1- Yüksek ısıda pişirilmiş toprak, fayans, porselen yapımıyla ilgili olan.
- 2- Yüksek ısıda pişirilmiş topraktan yapılan vazo, çanak, çömlek gibi nesne.

3.3. Seramik ne demektir? (Ticari terimler kategorisi)

Ceramic Fransızca "ceramique"den dilimize geçmiş. Yüksek ısıda pişirilmiş toprak fayans, çanak, çömlek gibi porselen eşya yapım endüstrisi ürünlerine verilen genel ad.³(<http://seramik.nedir.com/#ixzz3Pfr65RIW>)

3.4. Seramiklerin Özellikleri

1- Mekanik özellikleri: Basınç mukavemetleri çok yüksek olmakla beraber çekme mukavemetleri çok düşüktür. Gevrek olduklarından içyapı kusurları, çentikler, çizikler ve mikro çatlaklar gerilme yığılmasına neden olurlar, dolayısıyla çekme etkisinde kolay kırılırlar.

Seramiklerde basınç mukavemeti ortalama olarak çekme mukavemetinin sekiz katıdır. Isıl işleme yüzeyde artık basınç gerilmeleri oluşturarak çekmeye karşı mukavemetleri arttırılabilir. Seramiklerin kaymaya karşı direnci çok yüksektir, plastik şekil değiştirmen kırılırlar. Ayrıca bazıları çok sert olduklarından aşındırıcı malzeme olarak geniş ölçüde kullanılırlar.

2- Elektriksel özellikleri: Seramikler genellikle yalıtkan ve dielektrik malzemelerdir. Elektriği iletmezler fakat elektrik alanda tepki gösterirler. Elektriksel alan etkisinde oluşan kutuplaşma neden ile yüzeylerinde büyük ölçüde elektron depo edilir. Yüksek dielektrik özelliğine sahip seramikler kondansatör üretiminde kullanılır. Bazı seramikler yan iletkenlik özelliğine sahiptir. Kuvars kristali ve baryum titanat mekanik etkiyi elektriksel tepkiye, elektriksel tepkiyi mekanik tepkiye çevirirler.

Piezoelektrik denilen bu özelliğe sahip bu seramikler elektronik endüstrisinde kullanılır.⁴(<http://seramik.nedir.com/#ixzz3Pfr65RIW>)

3.5. Seramiğin Elde Edilmesi

Doğadan elde edilen kil, kaolen, kuvars ve feldspat maddelerinin belirli oranlarda karıştırılması ile elde edilir. Bu maddeler hamur haline getirilerek preslenir ve 1100 derecenin üzerinde yüksek sıcaklıkta fırınlanır. Seramiklerin ön yüzü genellikle sır dediğimiz koruyucu bir tabaka ile kaplanır. Seramik, doğadan, doğal yollarla elde edilen maddelerden yapıldığı için sağlıklıdır. Seramik, ekolojik (çevreye zarar vermeyen) bir üründür.⁵(<http://seramik.nedir.com/#ixzz3Pfr65RIW>)

3.6. Seramik kil çeşitleri

3.6.1. Kırmızı Çamur

İçerisinde bulunan demiroksitin fazla oluşundan dolayı kırmızı çamur olarak adlandırılmıştır. En kolay temin edilebilen çamur türüdür.

Plastiklik özelliğinden dolayı torna, elde, model yapımı gibi tüm şekillendirme tekniklerinde kolayca kullanılabilir. Yalnızca gözenekli yapısından dolayı kurutma esnasında özen gösterilmelidir. Ayrıca büyük ebatlı işler için uygun olmayabilir.

3.6.2. Şamotlu Çamur

Pişmiş bisküvi kırıklarının içine katılarak mukavemet kazandırılmış seramik çamurudur. Tornada çalışmaya uygun olmamakla birlikte onun dışında her tür şekillendirme tekniğine özellikle büyük boyutlu formların çalışılmasına uygun çamur türüdür.

3.6.3. Beyaz Vakumlu Çamur

Kil ve kaolin katkılı sucuklar halinde vakumlanmış seramik çamurlarıdır. Çark torna ve sablon tornada kullanmak için uygundur. Elde şekillendirme ve büyük ebatlı formların şekillendirilmesi için uygun olmayabilir.

3.7. Çanak Çömlek Yapımında Uygulanan Temel İşlemler

3.7.1. Hamurun Hazırlanışı

Çömlekçi çarkında (tornada) yapılmayacak işler için kile %5-15 kadar kum ya da şamot (dövülmüş pişmiş toprak), her ikisinin toplamı %15'i geçmeyecek kadar koyulması biçimlendirmeyi kolaylaştırır (ayrıca fırınlama ısısını düşürür ve kurumayı hızlandırır). Kille çalışılabilmesi için kilin içinde eşit dağılmış %25-30'u kadar su bulunmalıdır.

Kile gereksinime göre istenen katkıları katıldıktan sonra hamur homojenleşmesi (katkıların eşit dağılması) için sıkıştırılır. Sıkıştırma genellikle hamuru iki parçaya bölüp parçaları birbirine vurarak yapılır. İçindeki havanın çıkması için hamur yoğrulur. Yoğurma işlemi için genel olarak iki yöntem vardır, ilki daha çok doğru çömlekçiler tarafından uygulanan “burgaçlı yoğurma”, ikincisi ise “öküz kafası” yöntemiyle yoğurmaktır [Cooper 1978: 34, 36-37].

3.7.2. Biçimlendirme

Hamur hazırlandıktan sonra çanak çömleği şekillendirmek için temel olarak iki yöntem vardır: El ve çark. Elle yapım çarka göre daha eski ve ilkel olmasına karşın bundan 7000 yıl önce biçim, kenar kalınlığı ve nitelik olarak çarklardan daha “üstün” (ben öznel yaklaşımlara katılmıyorum) çanak çömleklerin yapılmış olması [Özdoğan 1997: 381] bu iki yöntemden birinin diğerine göre üstün ya da daha iyi olduğunun belirlenemeyeceğini kanıtlamaktadır.

Elle çömlek yapmak için pek çok yöntem vardır ve elle çömlek yapmanın sınırı hayal gücünün sınırıyla sınırlanmıştır. Ama genel olarak geçmişte ve bugün kullanılan yöntemler şöyledir: Parmaklarla çimdikleyerek, halkaları üst üste dizerek (“kangal” yöntemi), levhaları birleştirerek (dik kenarlı biçimler için), ve kalıp kullanılarak (kil, bir şeyin çevresine sarılarak ya da bir şeyin içine konulup şekillendirilerek gibi) [Cooper 1978: 6].

Günümüzden yaklaşık 6000 yıl önce Mezopotamya’da yavaş dönen çarkın (turnetin) elle biçim vermeyi kolaylaştıran dönen tabladan türetilerek bulunmasıyla birlikte çark yapımı dönemi başlamış, ancak el yapımı da bugüne kadar sürmüştür. Hızlı dönen çarkta merkezkaçtan yararlanılarak –turnetin aksine- elle çekme yöntemiyle çömleğe şekil verilir. Yapılan çömlekler çömleğin orta eksenine göre tam simetriktir. Hızlı dönen çarkla birlikte çömlekçilikte seri ve standart üretim de başlamıştır. Kentlerden kent devletlerine geçişin gereksinimi olan çarkın, kullanıldığı yerler kent devletleriyle sınırlı kalmıştır [Özdoğan 1997: 381].

Çark elle ya da ayakla ya da hem el hem ayakla döndürülebilir. Bazı çarklarda döndürmek için bir dişliler sistemine bağlanmış bir kol ve döndürme işi için başka hiçbir iş yapmayan bir kişi bulunabilir [Güner 1988: 13].

3.8. Yüzey İşlemleri

3.8.1. Açkı, Astar ve Sır

Yüzeyde işlemler yapılmadan önce çömlek bir iki gün kadar kuruması için bırakılır [Cooper 1978: 8]. Ancak çömlek tam kurumadan deri, bez, tahta, kemik ya da taş bir aletle –günümüzde metal bir alet*- sürülerek parlatılır. Bu parlatma işleminin adı açkıdır (perdahtır). Yapılan açkıya göre çömleğin yüzeyi donuk ya da cilalı gibi parlak olabilir ya da camsı bir parlaklık kazanabilir. Açkının temel nedeni güzellik olmasa da açkı ile çömlekler “güzelleştirilir”. Açkının asıl amaca gözeneklerin kapatılarak çömleğin geçirimsiz yapılmasıdır [Özdoğan 1997: 381].

Astar ise çömleğin üzerini farklı renkte ya da aynı renkte ama farklı dokuda olan bir başka kil hamurla kaplamaktır. Astarların yüzeyi genellikle açkılanmıştır ve astarın amacı güzelliktir [Özdoğan 1997: 381]. Astarı kaba sürmenin en kolay yolu kuru çömleği astarın olduğu kaba batırıp çıkarmaktır. Diğer yöntemlerse akıtma ve sıkma ile astarı sürmektir. Astar ile iki tür bezeme yapılabilir. İlki “ıslak üzerine ıslak” (astarlanmış kabı bir nesne ile çizerek şekiller yapmak gibi), ikincisi “kuru üzerine ıslak”tır (kabın üzerine astarı belli bir şekilde sürmek gibi) [Cooper 1978: 50-51].

Sırlama tarihöncesi çağlarda uygulanmayan bir yöntemdir. Sır metalik bir silikattır ve çömleğin üzerine astar gibi sürülür [Özdoğan 1997: 381]. Ancak astardan farkı çömleğin ilk fırınlanmasından sonra sürülmesi ve sır sürülmüş çömleğin tekrar fırına koyulmasının gerekmesidir [Cooper 1978: 9].

3.8.2. Bezeme

Tarih öncesi çömlekçilikte, çömlek daha tam kurumadan, bezeme genellikle çizi, kazı ve oyuk bezeme olarak yapılırdı ve bazen oyukların içi beyaz bir macunla doldurulurdu.

Bununla birlikte yiv ve oluk bezemeler, parça ekleme yoluyla yapılan kabartma bezemeler, tırnak, deniz kabuğu ya da alet bastırarak yapılan baskı bezemeler de yaygındı. Boya bezeme ise zor bir yöntem olduğu için ender rastlanan bezeme türlerindedir. Bazı bezemeler açık, astar ya da çarkta yapılmış olabilir. Bazı bezemeler ise yüzeye grafit, altın suyu gibi maddeler sürülerek yapılmış olabilir [Özdoğan 1997: 381].

3.8.3. Fırlama

Fırlama kilin içine katılan katkıları gibi çömleğin renginin belirlenmesinde rol oynar. Fırının indirgenmiş (karbonize) ya da yükseltilmiş (okside) olması çömlek renginde belirleyici olur. Bu iki tür fırınla çift renkli çömlekler pişirmek olasıdır. Tarihöncesi çömlekçilikte katkıya göre fırlama 600-900 C dereceleri arasında olmuştur.

Saf kil yataklarının kullanılmamış olması ya da kullanıldıklarında mutlaka çıkan killere katkı maddesi koyup çömlek yapılmış olmasının nedeni, tarihöncesi çağlarda fırlama yöntemlerinin kilin ergime noktası olan 1200 C derecenin üstüne çıkmaya olanak vermemesidir [Özdoğan 1997: 381].

Çömlekler pişirilmeden önce mutlaka çok iyi kurutulur. İyi kurutulmamış çömlekler ani ısı değişimlerinde kırılabilirler. 100 C dereceye kadar çömlek suyunu kaybederek kurur ve 600-700 C dereceleri arasında çömlekte geri dönüşü olmayan değişimler başlar. 900-1000 C derecelerde ise kil taneleri kaynaşmaya başlar. Ancak yöresel killerin çoğu 800 C derecede sertleşip camlaşabilmektedir [Cooper 1978: 1214]. Çömlek fırlamak için bir fırın da zorunlu değildir. Anadolu'nun bazı yerlerinde çömlekler rüzgarlı bir havada dizilirler ve bir saat boyunca ateşin içinde bekletilerek pişirilebilirler [Güner 1988: 14].

4. BÖLÜM

ANADOLU UYGARLIKLARI SERAMİK TARİHİ

4.1. Hattiler (M.Ö. 2500-M.Ö. 2000/1700) ve Hititler (M.Ö. 1680- 1220)

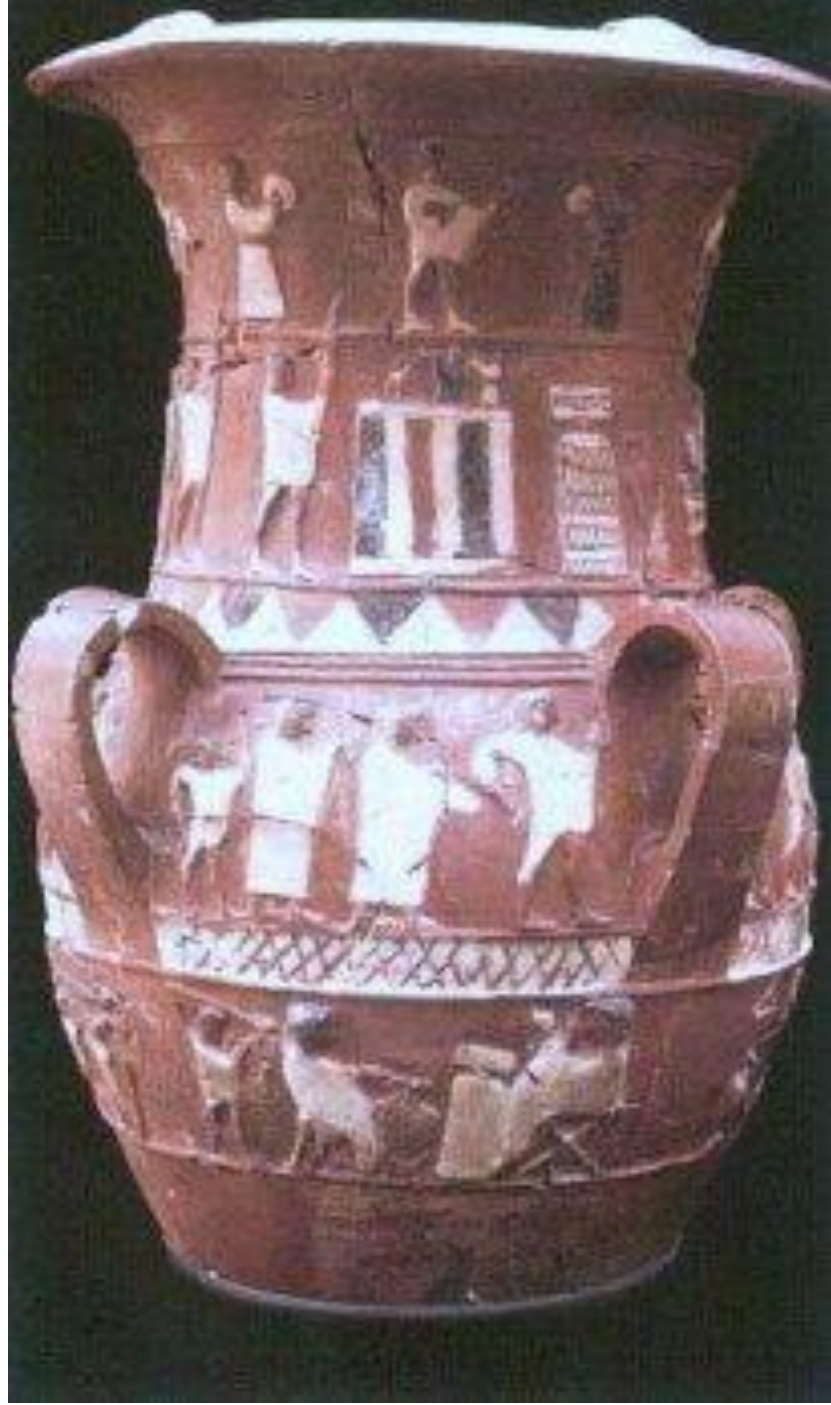
Hitit sanat örneklerindeki üslubun, Anadolu kültür ile Mısır, Babil, Kuzey Suriye ile ilişkilerinin sonucunda oluştuğu görülmektedir. Hititler, sanat kollarının bazılarında Mısır ve Mezopotamya ile boy ölçüşebilecek durumda idiler. Hititler sanatı politik gücün önemli bir propaganda aracı olarak gördükleri için, ona önem vermişler ve özgün eserler yaratmışlardır. Öyle ki Hitit Uygarlığı'nın en başarılı bilim sanat olmuştur. Hitit sanatı, büyük bir imparatorluğun kazanımları ile zenginleşmiş, Anadolu dışındaki uygarlıklarda benzeri bulunmayan zengin bir sanattır.

Kaynak: Wikipedia

Şekil: Hitit devleti etki alanı

Hitit çanak çömleğinin öncüleri, Hititlerin bir devlet olarak ortaya çıkışından çok daha önceki yüzyıllarda, İ.Ö. 2. bin yıla geçiş sürecinde "Çekirdek Bölge" olarak tanımlanan Kızılırmak'ın çevirdiği bölge ve çevresinde görülür. Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nın Özellikle Orta Anadolu'da oluşturduğu çok renkli yüksek sanat geleneği, hiç kuşku yok ki Hitit çömlekçiliğini de etkiler.⁶ (Akurgal, 2003: 125).

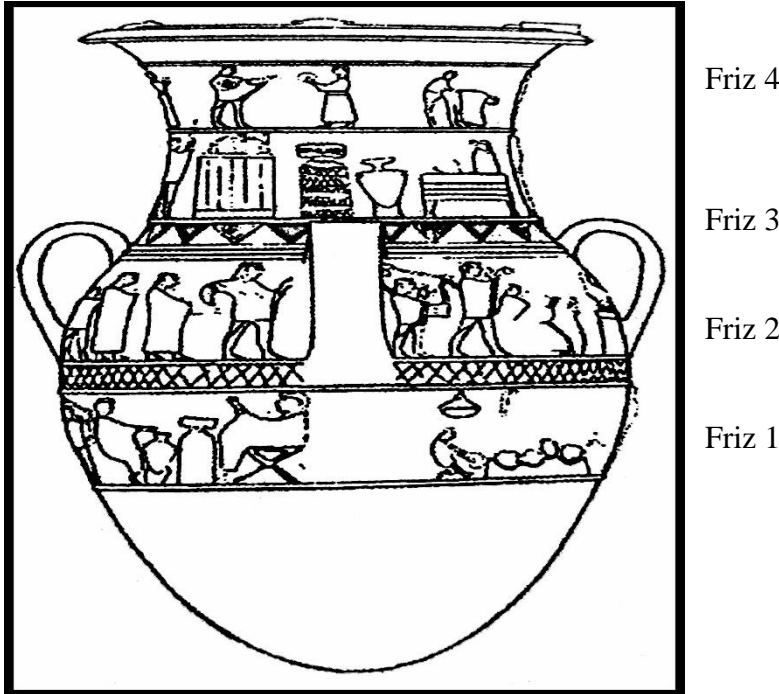
Şekil 1: İnandık vazosu

Kaynak: Hititler ve Hitit İmparatorluğu 2002 (M.Ö. 1700) (Hitit)

Kült vazonun üzerinde aşağıdan yukarıya doğru dört frize ayrılmış olarak bir evlilik töreninin farklı sahnelerine yer verilmiştir. Kalıpta dökülen kabartmaların frizlere yapıştırıldıkları anlaşılmaktadır. Bu kült vazosu Hitit dini törenlerini anlamamız açısından önemlidir.

Hitit döneminde Hanhana adıyla anılan İnandıkta açığa çıkarılan tapınak saray görünümündeki anıtsal yapı fırtına tanrısı Teşuf'a adanmıştır. Tapınağın kutsal oda ve depolarına çok sayıda kült eseri bulunmuştur. Fırtına tanrısının kutsal hayvanı olan boğa biçimli pişmiş toprak heykeller ve törensel kaplar bu buluntular arasındadır. İnandık önemli kılan eser, üzerinde kutsal evlilik töreninin betimlendiği kabartmalarla süslü kült vazosudur.

Hitit sanatında ayrı bir yeri olan kült törenlerinin vazo üzerinde canlandırılması Hititlerin dini ve sosyal hayatı hakkında bilgi verir. İnandık vazosu dördü kabartmalı geniş ve ikisi geometrik bezeli dar frizlerle süslüdür. Kalıpta Dökülen kabartmaların frizlere yapıştırıldıkları görülmektedir.

Çizim 1: İnandık vazosu desenlerin ayrıntılı çizimi
Frizlerin açıklaması bir sonraki sayfada geniş bir şekilde açıklanmıştır.

Friz 4:

Dördüncü friz evlenme sahnesidir. Erkek başını arkaya çevirmiş, kendisine sırtını dönmüş çalpara çalan kadın müzisyene bakar. Bunu saz çalan erkek ve çalpara çalan arasında gösterilerini sürdüren iki akrobat, küçük bir figür çalpara, lir çalanlar izler. Kral ve kraliçenin evlenmesini sembolize eden bu friz halkın evlenme törenini kutsamasını yansıtır.

Friz 3:

Tanrı ve Tanrıçayı temsilen kral ve kraliçenin kutsal evlenme sahnesi ile başlar. Yatakta karşı karşıya oturmaktadırlar ve kral kraliçenin duvağını açar. Yatağın önündeki vazo, sunak, sahnenin önemi uyarınca, diğerlerinden daha büyük gösterilmiştir.

Friz 2:

Fırtına tanrısının kaide üzerinde duran kutsal hayvanının boğa heykelinin önünde kurban edilmesi ile başlar. Onu, arkasında lir çalan birinin eşliğinde dua eden kralın, tanrıya boğa kanı sunmasıyla ilgili betimleme izler. Burada kralın bayram ritüellerinde ki öneminin saraya yansımaları gözlenir.

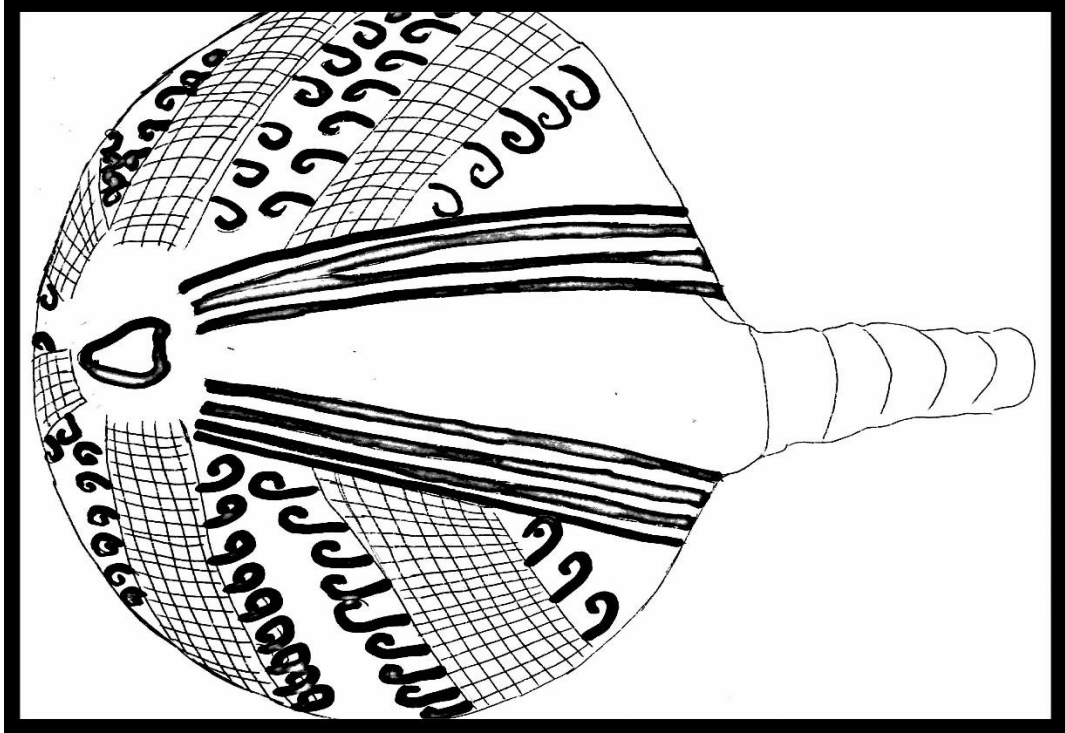
Friz 1:

Kutsal evlenme törenini ve Hitit üslubunu bütün detaylarıyla sunan vazounun birinci frizinde tören kaplarının ve yemeğinin hazırlanması lir ve saz çalanların eşliğinde sunağın iki yanına oturmuş tanrıların yemeği ve iki rahibenin dansı betimlenir.

Şekil 2: Bezemeli Maşrapa

Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi (M.Ö. 3000) (Alişar)

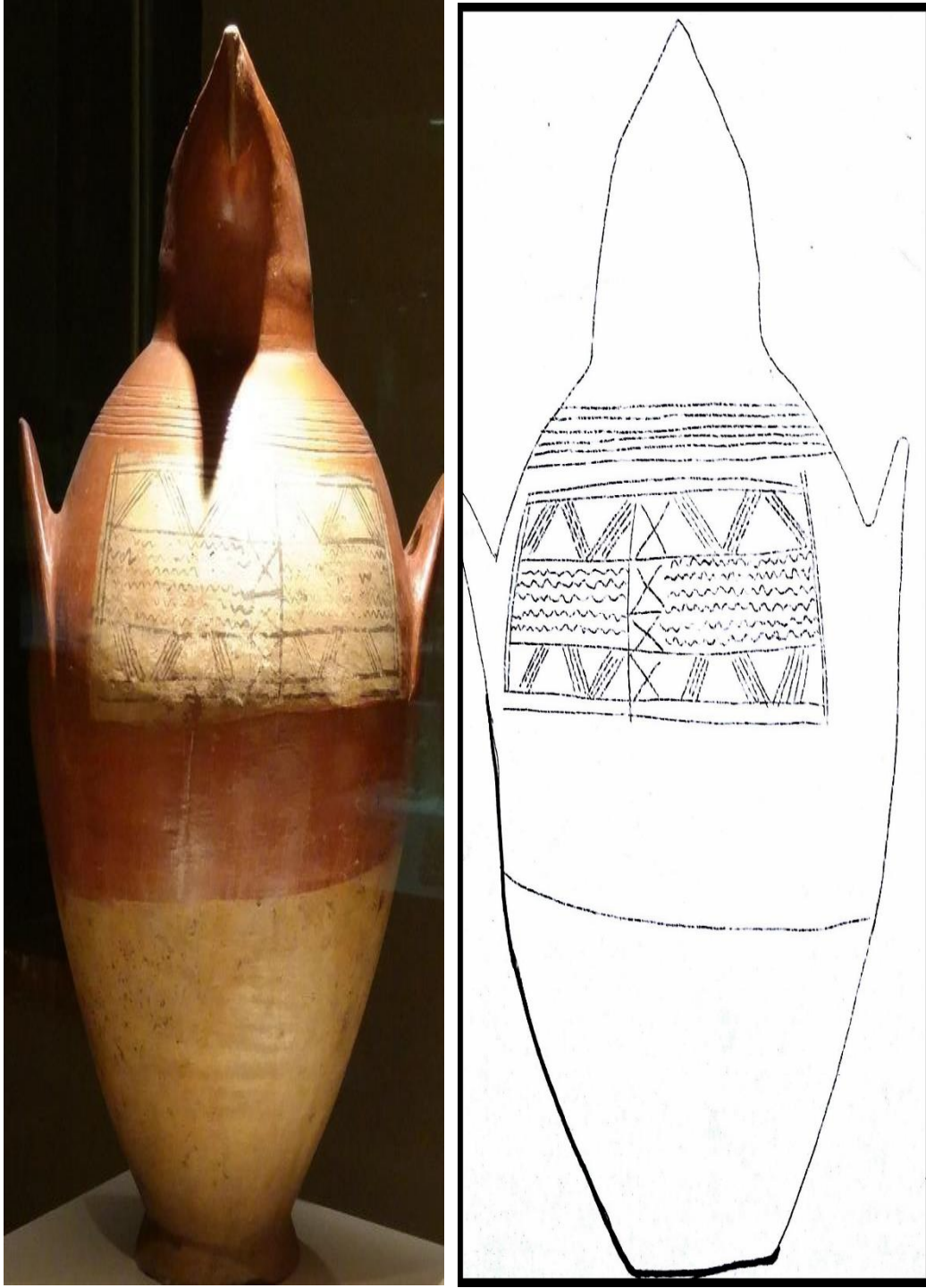
Çizim 2: Bezemeli maşrapa desenlerin ayrıntılı çizimi. Hayat ağacı deseni seramik ölümsüzlük ve soy anlamına geldiği düşünülmektedir. Kıl fırça ile boyanmış. Şamot üzerine siyah astarla bezenmiştir.

Şekil 3: Kırmızı Kilden Yapılmış Seramik

Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi (M.Ö. 3000) (Alişar)

Çizim 3: Kırmızı kilden yapılmış seramik ayrıntılı çizimi. Seramik vazo desenlerin ayrıntılı çizimi. Göz desenli (Hayatı simgeler) ve ördek desenli seramik. Alt kısmı oyma orta kısmı sır altı boyayla bezenmiş seramik. Çömlekçi çarkında yapılmış olan bu seramik kırmızı kilden ve üzerine mangandan elde edilen siyah boya ile bezeme yapılmış.

Şekil 4: Horoz Görünümlü Seramik

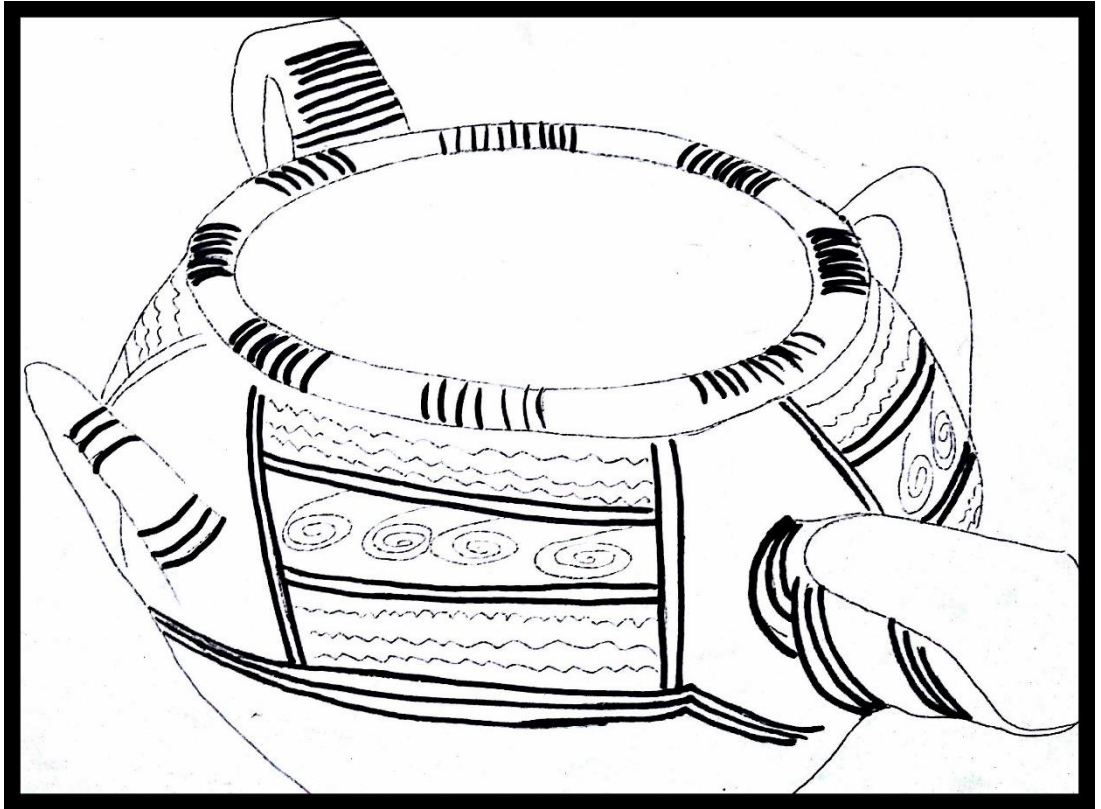
Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi (M.Ö. 3000) (Alişar)

Çizim 4: Horoz görünümlü seramik desenlerin ayrıntılı çizimi. Kırmızı kilden yapılmış çömlekçi çarkında elde edilmiş çanak. Suyolu desenli horoz biçimli seramik insanlık tarihinde suyun önemi ve bereketi sembolize ettiği düşünülmektedir. Suyun akışı hayatı temsil eder yeniden doğuşun, yaşamın sürekliliğinin, yenilenmenin erdemin temsili olarak düşünülmektedir.

Şekil 5: Gaga Ağızlı Çanak

Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi (M.Ö. 3000) (Alişar)

Çizim 5: Gaga ağızlı çanak desenlerin ayrıntılı çizimi. Şamot yapısı gereği çömlekçi çarkında kullanılamayacak bir ürün olduğu için bu ürün elde şekillendirilerek üretilmiştir.

Şekil 6: Keklik Biçimli Kült Kabı (Sol)

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö.1700) (Kültepe)

Çizim 6: Keklik biçimli kült kabı ayrıntılı çizimi. Siyah bezemeli içki sunak kabı törenler tanrıya içki sunmak için kullanılır. Elde şekillendirilmiş bezemeli kıl fırçayla boyanmış.(Sağ)

Şekil 7: Çizme Biçimli Kült Kabı(Sol)

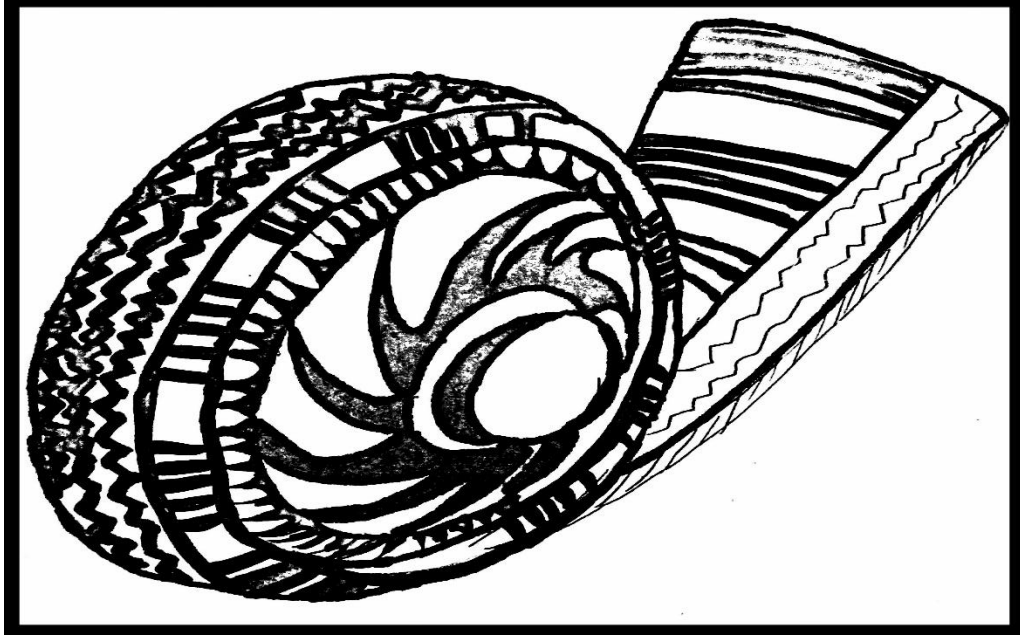
Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö.1700) (Kültepe)

Çizim 7: Çizme biçimli kült kabı desenlerin ayrıntılı çizimi. Elle şekillendirilmiş siyah bezemeli törensel kap tanrılara içki sunma amaçlı yapılmış.

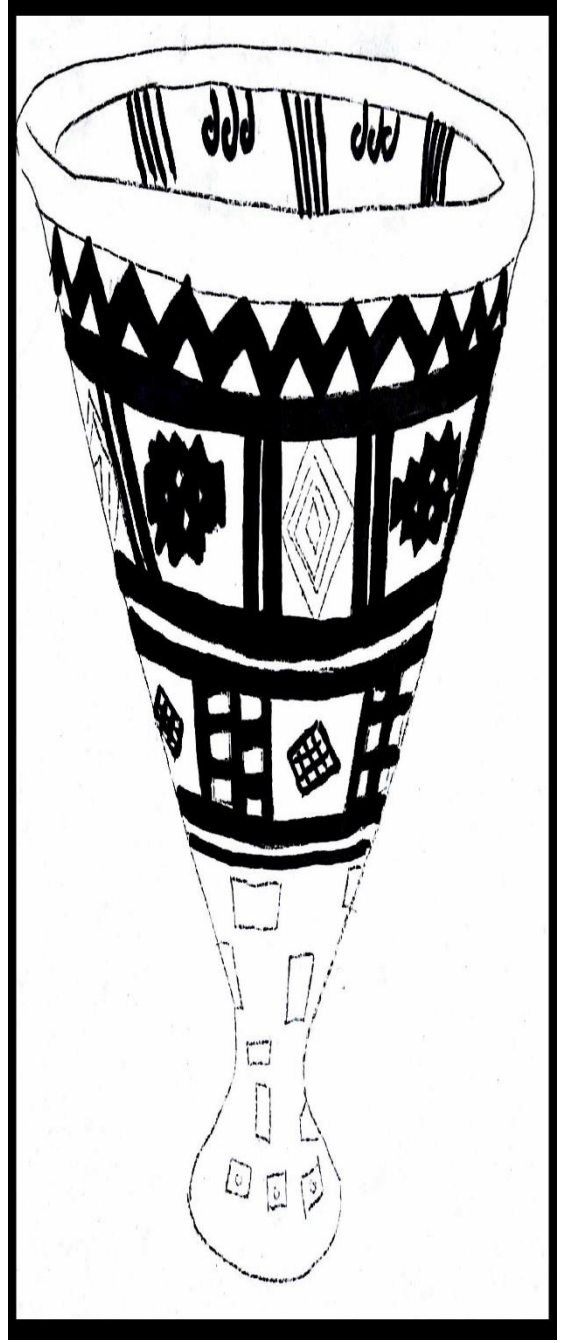
Şekil 8: Salyangoz Biçimli Kült Kabı

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö.1700) (Kültepe)

Çizim 8: Salyangoz biçimli kült kabı ayrıntılı çizimi.

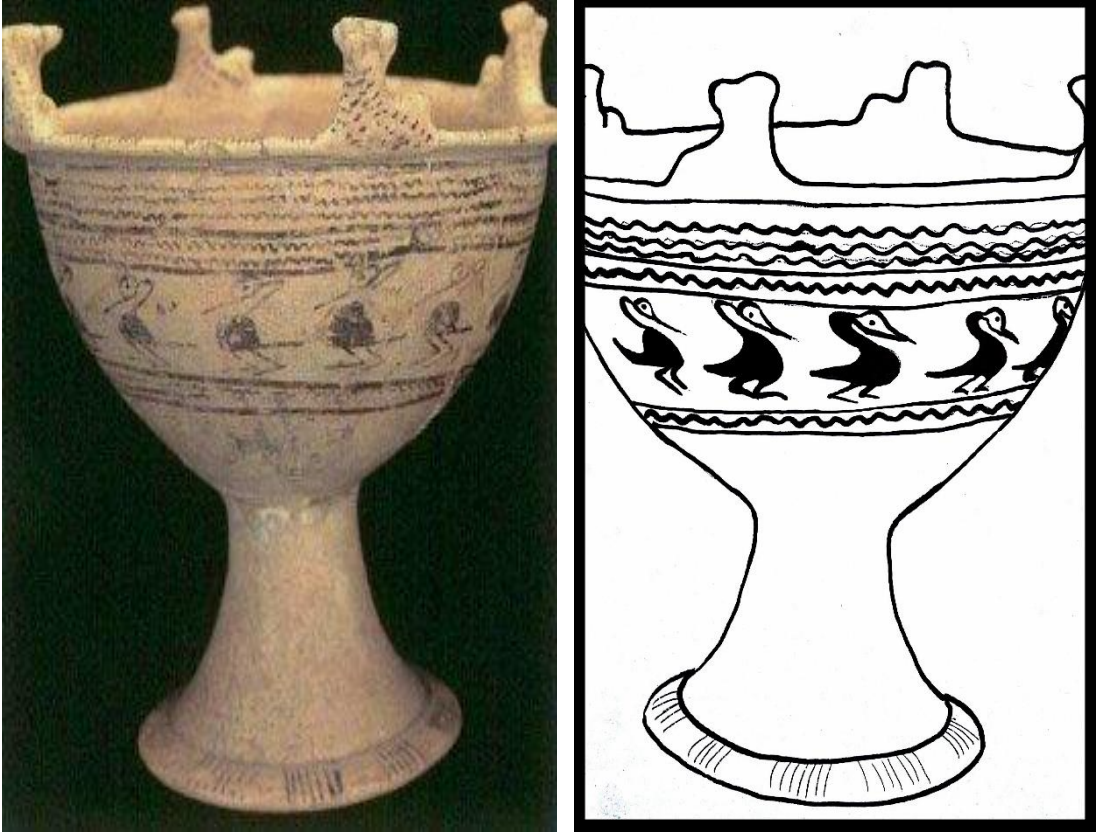
Kült: Tanrılara gösterilen saygı ve bunun göstergesi olan törenlere verilen ad.

Şekil 9: Bezemeli Seramik Vazo

Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi (M.Ö.1700)

Çizim 9: Şamottan elde edilmiş siyah bezemeli seramik geometrik bezemelerin ayrıntılı çizimi. Göz desenli seramik hayatı simgelediği düşünülmektedir. Suyolu desenli seramik insanlık tarihinde suyun önemi ve bereketi sembolize ettiği düşünülmektedir. Suyun akışı hayatı temsil eder yeniden doğuşun, yaşamın sürekliliğinin, yenilenmenin erdemini temsil eder olarak düşünülmektedir.

Şekil 10: Ördek Desenli Seramik (Sol)

Kaynak: Anadolu Medeniyetler Müzesi (M.Ö. 3000) (Alişar)

Çizim 10: Ördek desenli seramik desenlerin ayrıntılı çizimi (Sağ) Göz desenli seramikler hayatı simgeleyen desenlerdir. Şamot üzerine kıl fırçayla bezenmiş seramik

4.2. Frigler (M.Ö 1200-M.Ö.700)

Hititlerden sonra Demir Çağında Anadolu'daki egemen güçlerden biri olan Friglerin 11. yüzyılın ortalarında boğazlar üzerinden Anadolu'ya geldikleri sanılmaktadır. M.Ö. 8.yüzyılın ortalarında merkezi Ankara yakınlarındaki Gordion (Yassihöyük-Polatlı) olan bir krallık kurmuşlardır. Seramik de kendilerine özgü bir üslup geliştirmişlerdir. Geometrik desen ve stilize hayvan motifleri ise süslü bu eserler daha sonraki birçok kültüre de örnek olmuştur.

Frig baskı motifleri çeşitlidir ve temel şekiller üçgen, kare, dikdörtgen, daire, baklava ve helezoniden oluşmaktadır. Erken Frig dönemi boyalı kaplar ile İç Anadolu'dan Kuzey Suriye'ye kadar uzanan yaygın boyalı vazo geleneği arasında yakın bağlar bulunmaktadır.

Kaynak: wikipedia

Şekil: Frig etki alanı

Frig vazolarını boyayan sanatçılar tek kulplu mutfak kapları ile kulpsuz küpler dışında, tüm standart şekilli kaplar üzerinde de eserler vermişlerdir. Boyalı Frig kaplarında çok çeşitli geometrik motiflere rastlanmaktadır. En çok içleri kafesli taranmış üçgenler, baklava zincirleri ve meander bezemeleri görülmektedir. Yaygın panel motifleri arasında baklava ve panelleri çoğunlukta kafesli tarama ve dama tahtası motifleri ise hem sıra hem de panel halinde görülmektedir. Frig tapınak mimarisini yansıtan Kaya Anıtları onlardan günümüze ulaşan en önemli eserlerdir. Bu eserleri toplu halde Afyon ve Eskişehir arasında plato da görmek mümkündür.

Frigler flüt Simbal gibi müzik aletlerinin de bulucusudurlar. Günümüzde batı müziğinin pek çok eseri "Frig Gamı" ile yapılmaktadır. Ayrıca çocukların ilgi ile izledikleri hayvan hikayeleri'nin bir kısmı da onlardan kalmıştır. Kökeni ve nasıl geliştiği bilinmeyen ve halen tam olarak anlaşılmamış kendilerine özgü bir yazı sistemleri vardır.

Bugüne kadar ele geçen Frig seramik örneklerinde iki ana stil dikkat çekmektedir. Genellikle doğu da Konya ovasında Doğu da Konya ovasından Toros dağlarına kadar olan kesimde, üzerinde geometrik hayvanlar ve bezemeler bulunan, çok renkli Alişar IV stil olarak tanımlanan seramik örnekleri Eskişehir, Afyon ve Ankara'yı kapsayan batı bölgesinde ise daha çok gri ya da kırmızı, tek renkli seramikler görülmektedir.

Bunun yanında Gordion da çeşitli desenlere sahip olan renkli kaplarda görülmektedir. Ele geçen arkeolojik buluntuların ikonografik ve stil özelliklerine göre Ekrem Akurgal Frig sanatını beş evreye ayırmıştır.

Demir çağı İç Anadolu seramiklerinde kap yüzeylerine ayrıntılı baskılı desenler yapmakta Friglere özgü bir özellik olarak değerlendirilmektedir.

Büyük bir ustalıkla bu süsleme yönetimi Friglerin Güneydoğu Avrupa kökenli olmalarından kaynaklanmaktadır. Baskı desenli çanak-çömlek Trakya da Geç Tunç Çağında demir çağına dek yaygın olup Trakya da rastlanan bazı örnekleri Gordion da bulunan türleri anımsatmaktadır.

1. Erken evre(M.Ö.750-730)
2. Geçiş evresi(M.Ö. 730-725)
3. Olgun evre (M.Ö.725-650)
4. Supgeometrik evre (M.Ö.650-575)
5. Geç Frig stil (M.Ö.575-300)

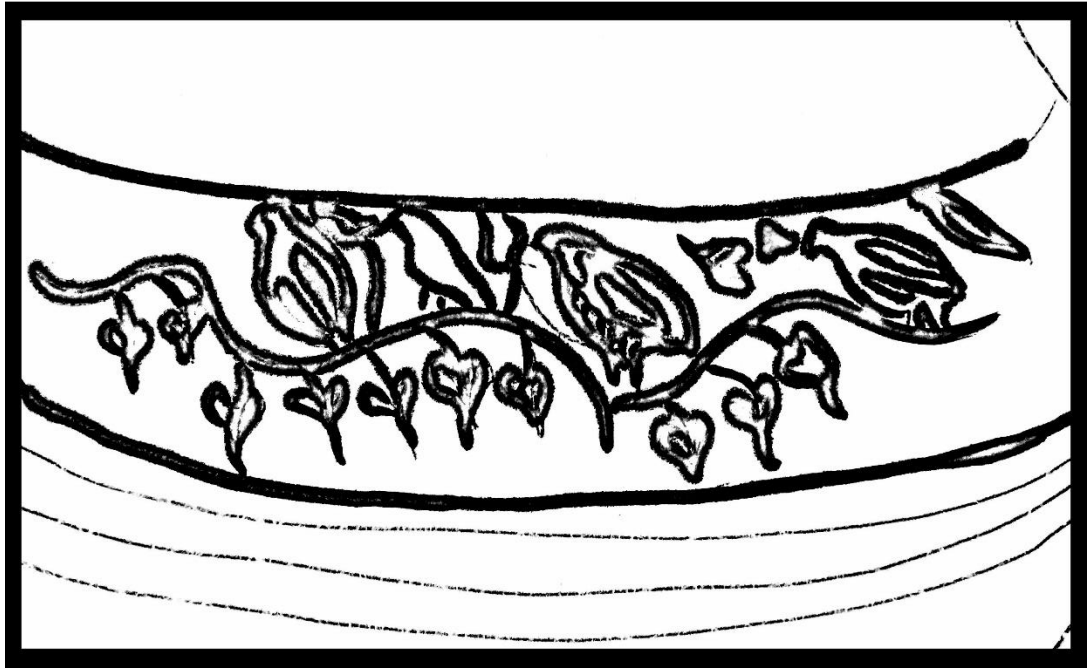
Frig seramik sanatının ilk evresinin siluet figürlü vazolar tanımlarlar Siluetli stile ait kaplarda görülen başlıca öğeler Hellen geometrik vazolarının özellikleridir, yani alt bölümün tasvirsiz bölümden kuşakla ayrılması metopkompozisyonu, siluet figürler, ortaları noktalı daireler, ışın sırası Hellen geometrik sanatında görülen motiflerdir.

Olgun stilli Hellen etkisi daha belirgindir hatta bazı kap biçimleri atriya geometrik örneklerinin yakın benzerleridirler. Birçok kap şekilleri ise Geç Bronz çağı ve Buckel -Keramik vazo biçimlerini sürdürürler bununla beraber olgun stilin parlak evresinde Frig seramik sanatı ilginç ve özgün kap şekilleri geliştirmiştir.

Şekil 11: Kuş Desenli Çanak

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

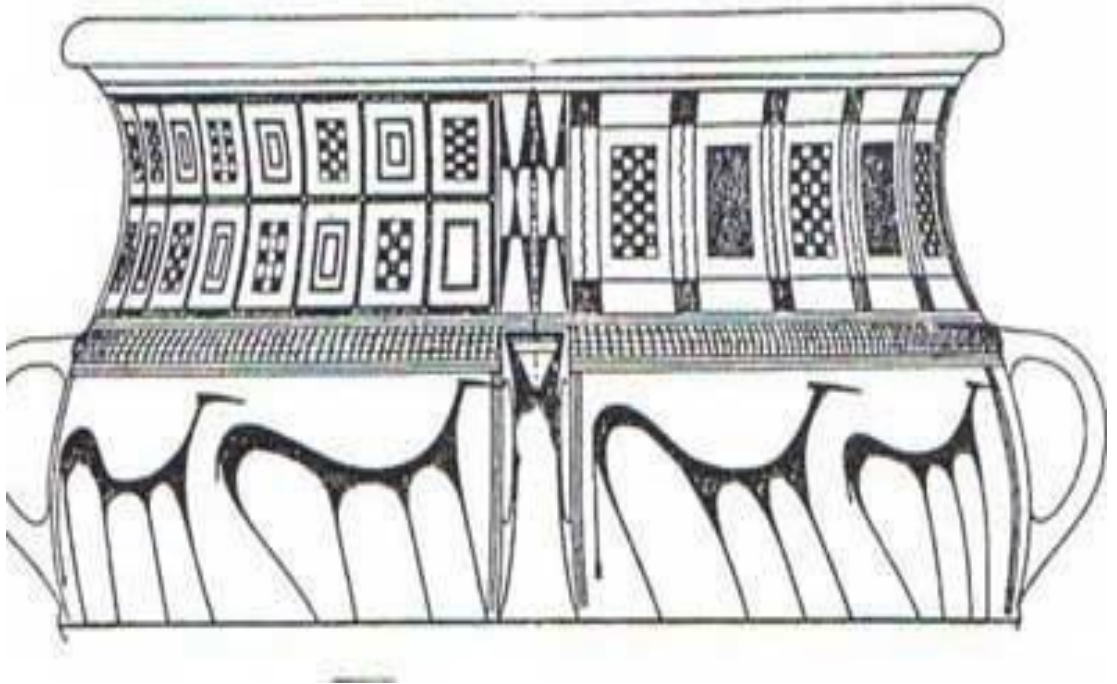

Çizim 11: Kuş desenli çanak ayrıntılı çizimi. Kuş deseni (Ölümsüzlük ve soy) Hayat ağaçlı seramik (ölümsüzlüğü ve ölümden sonraki hayata duyulan simgeler. Aynı zaman da yaşadığımız hayatın, güzelliğini ve mutluluğunu sembolize eder. Sürekli değişim ve gelişim içinde olan evreni sembolize etmektedir. Sedir, incir, zeytin, hurma, palmiye gibi ağaçlar farklı toplumlarda hayat ağacının sembolü olmuştur.

Şekil 12: Geyik Desenli Krater (Y: 40.9 cm G: 45 cm)

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri (E.Akurgal) (M.Ö 775)

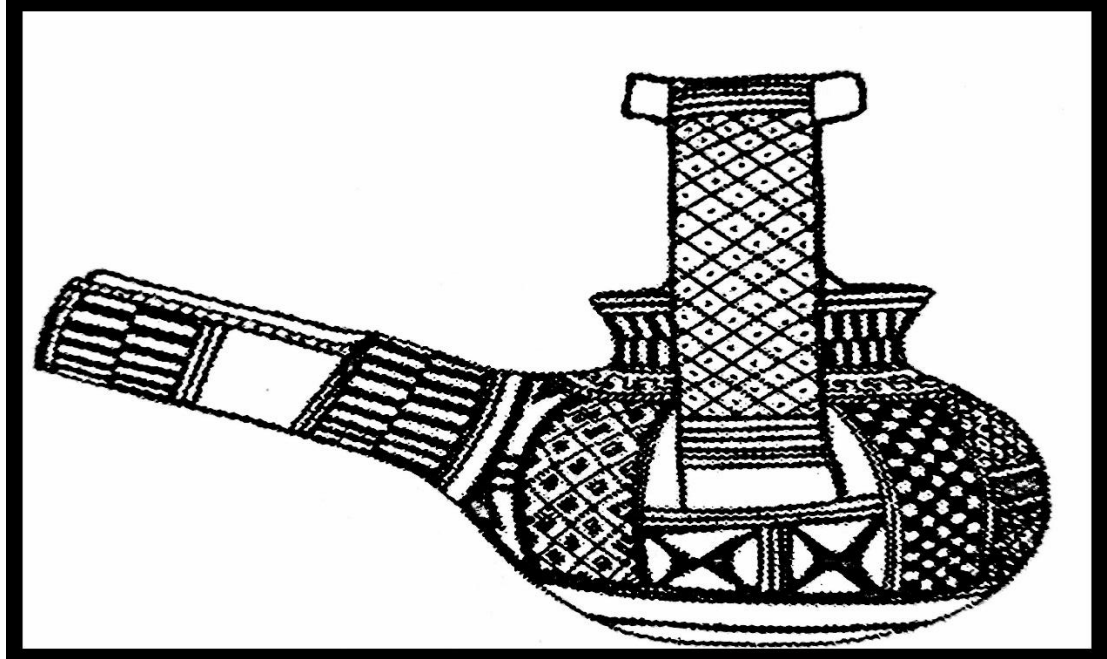

Çizim 12: Stilize geyik motifi ayrıntılı çizim. Geyik deseni anlamı Bereket, ay, karanlık, zıt prensip sembolü olduğu düşünülmüştür.

Şekil 13: Ağız Süzgeçli Testi

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

Çizim 13: Süzgeçli testi deseni Y:13 cm U: 25.8 cm

Şamot üzerine geometrik desenli ağız süzgeçli siyah bezemeli kıl fırçasıyla bezenmiş seramik. Çengel (Kötü gözün etkisini yok etmek için kullanıldığı gibi dişi ve erkek kavramlar arasında bir köprü gibi kullanılmaktadır.) ve göz desenli seramik hayatı simgeleyen desen olarak düşünülmektedir.

Şekil 14: P Tümlüsü Geyik ve Aslan Desenli Maşrapa

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

Çizim 14: P tümlüsü geyik ve aslan desenli maşrapa ayrıntılı çizimi
Koç deseni doğum ve çoğalma anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 15: Kaz Biçimli Tören Kabı

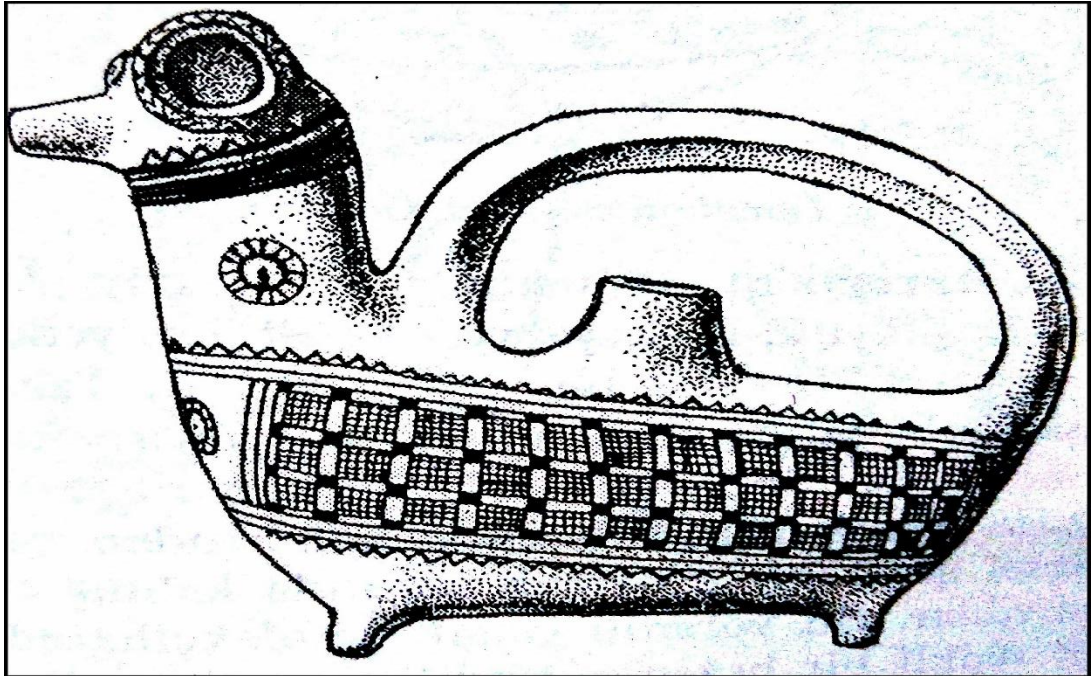
Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö. 770) (Gordion)

Çizim 15: Kaz biçimli tören kabı ayrıntılı çizimi. “P tümülüsünde” bulunmuş olan kaz biçimli tören kapları, krem rengi astar üzerine koyu kahverengi boya ile bezelidir. Hayvanların vücut detayları kahverengi boya ile geometrik desenler kullanılarak belirtilmiş olup Frig seramik ustalarının seramik sanatında eriştiği yüksek seviyeyi gösteren en güzel örneklerdendir.

Şekil 16: Koç Başlı Testi

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775)(Gordion)

Çizim 16: Şamot üzerine geometrik desenli koç başlı testi desen ayrıntılı çizimi. Elle şekillendirme siyah bezemeli kulplu testi.

Şekil 17: Geometrik Desenli Matara

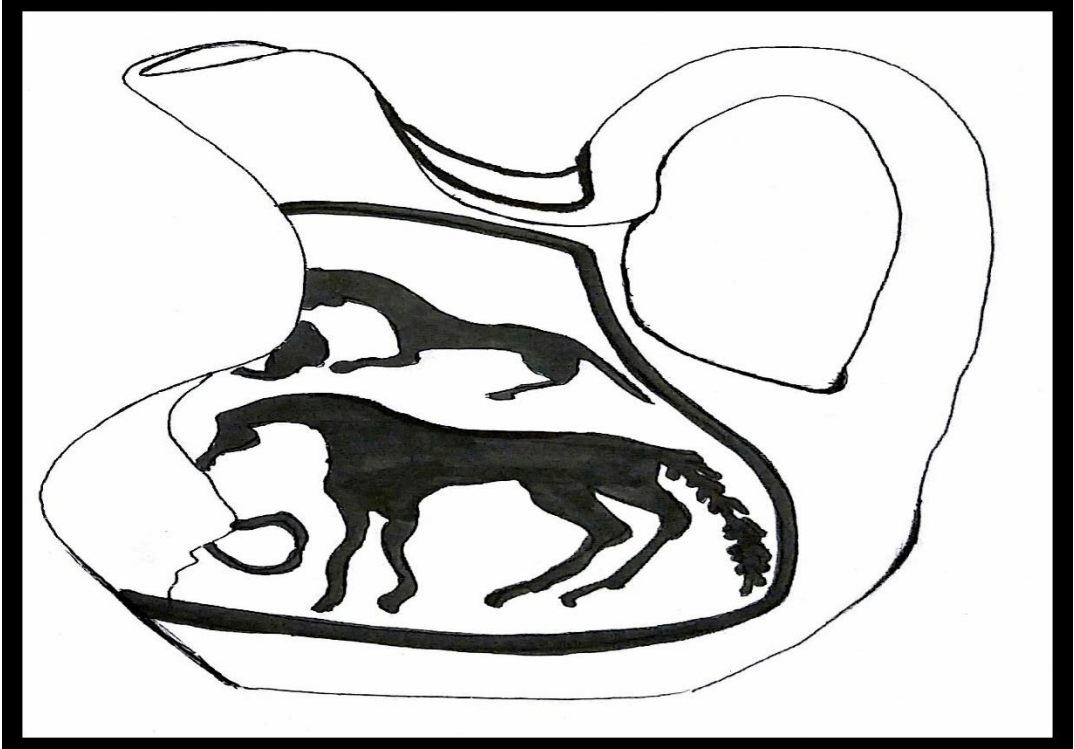
Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

Çizim 17: Elle şekillendirilmiş astarla geometrik şekillerde bezenmiş matara deseni ayrıntılı çizimi

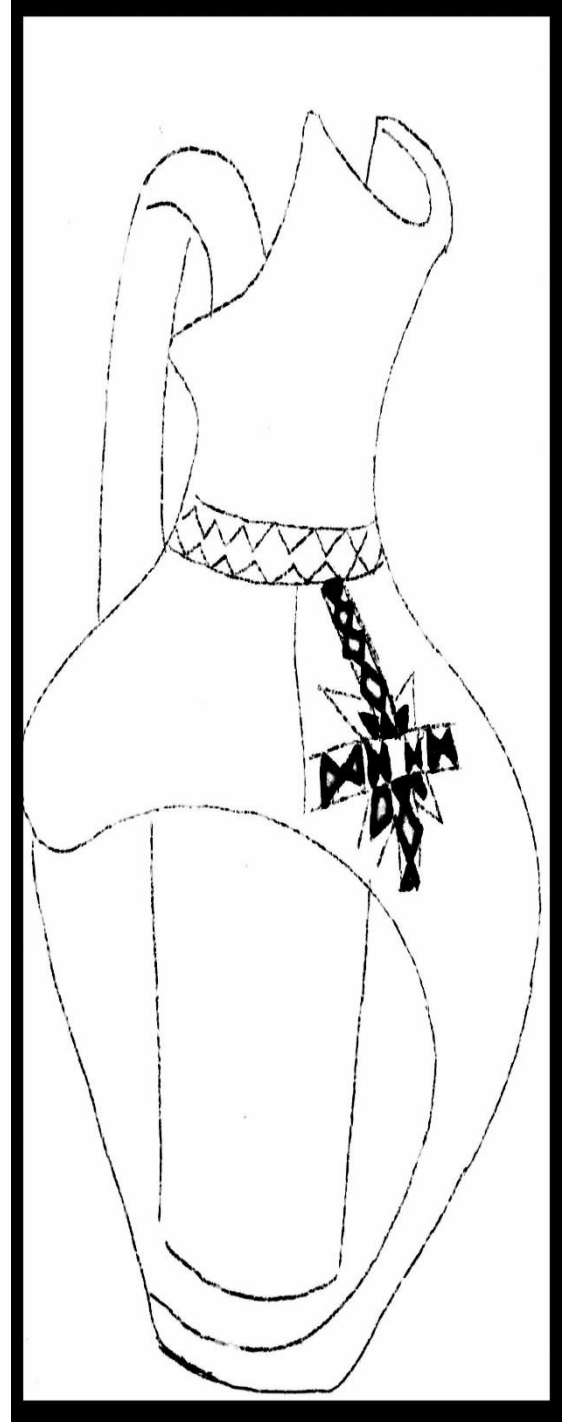

Şekil 18: At Desenli Su Testisi

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

Çizim 18: At desen ayrıntılı çizimi. Y:20 cm G:12 cm At deseni zafer mağlubiyet su ruhundan türeyen, denizden çıkan, dağdan inen ya da gökten rüzgardan, mağaradan gelen kutsal aygırdan türediğine inanırlardı. İnsan gibi anlayışlı ve duygulu kuş gibi havada uçan özelliklere sahip olduğu düşünülmektedir.

Şekil 19: Geometrik Desenli Sürahi

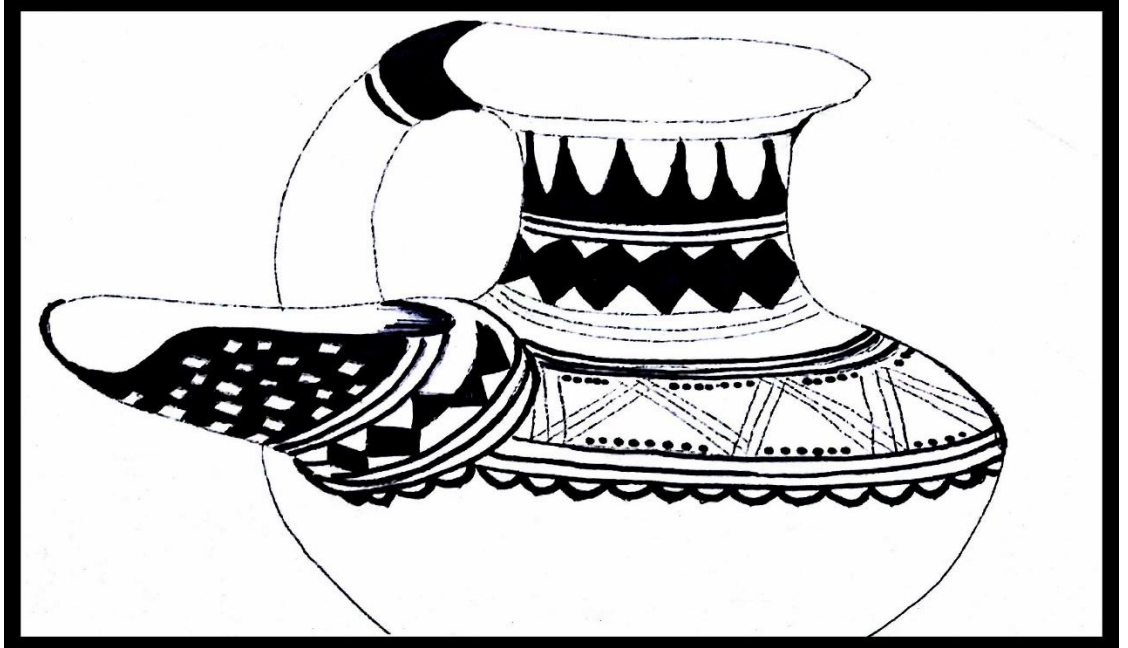
Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

Çizim 19: Geometrik desenli sürahi ayrıntılı desen çizimi. Yıldız deseni mutluluk ve bereketi simgeleyen motiftir. “Yıldız motifi, kare ve haç deseni ile birlikte anlamsal bir bütünlük içerir ve bu bütünlük evreni simgeler. Yani dört dünya ve dört gök bölgesinin simgesel anlatımıdır.”

Şekil 20: Geometrik Desenli Gaga Ağızlı Maşrapa

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö 775) (Gordion)

Çizim 20: Geometrik desenli gaga ağızlı maşrapa desenlerinin ayrıntılı çizimi. Şamot üzerine siyah boya ve kıl fırçasıyla bezenmiş seramik. Suyolu desenli seramik insanlık tarihinde suyun önemi ve bereketi sembolize ettiği düşünülmektedir. Suyun akışı hayatı temsil eder yeniden doğuşun, yaşamın sürekliliğinin, yenilenmenin erdemin temsili olarak düşünülmektedir.

4.3. Urartular (M.Ö. 859-M.Ö.595)

Eski Van Kalesinin kuzeybatı ucunda, güçlü su kaynaklarının yanı sıra yapılan Madır burçu oluşturan devasa kalker bloklarının üzerinde doğu da 3, batıda üç kez tekrarlanmış Asur çivi yazısı ile yazılmış bu satırlar tüm dünyaya yeni bir krallığın; Urartuların ve yeni bir başkentin, Tuşpa'nın kuruluşunu ilan etmektedir. Adlarına Asur kaynaklarında Uruatri adı altında en erken M.Ö. 1273 yılında rastlanan Urartular Batı İran da Urmiye Gölünden Fırat Nehri boyunca kuzey de Çıldır ile Sevan'a (Gökçe göl)ve Aras vadisinden güneyde Halep'e kadar geniş bir alanda M.Ö. 9-6. yüzyıllarda egemen bir güç olarak Yakındoğu'nun büyük devletlerinden biri olmuştur.

Taş, kemik ve keramikten kendilerine has eserler veren Urartuların bronz işçiliğinde çağlarını aşan bir ustalığa erişmişlerdir kullandıkları bronz kemiklerin ve miğferlerin üzerinde zengin bezemeler yer almaktadır. Urartular, hem çizi yazısı hem de resim yazı (hiyeroglif) kullanmışlardır. Egemen oldukları geniş coğrafya içinde taş bloklar ya da kaya üzerinde bıraktıkları beş yüzün üzerindeki çivi yazıtları, Urartuların yurdumuz uygarlıkları içinde farklı özelliklerinden birini oluşturmaktadır.

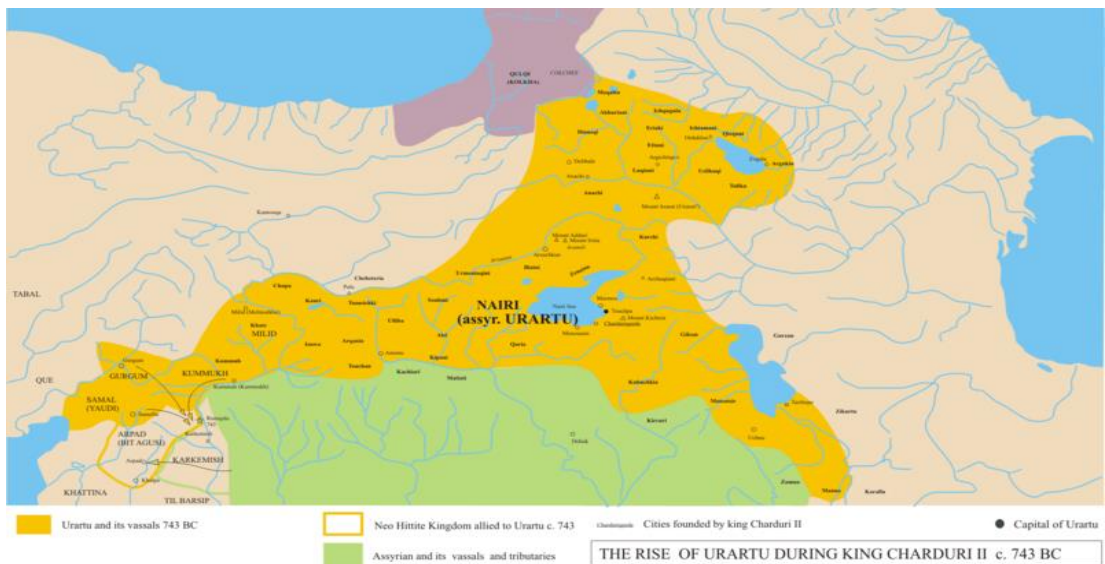
Kurucu kral Sarduriden itibaren yaptıkları işleri, yaptıkları binaları, sahip oldukları ve tanrılarına adadıkları eserleri yazıyla kalıcı kılmışlardır. Yaratıcı düşünce açısından da önemli, onlara özgü iradelerini yansıtan anıtsal eserleri bugün de yaşamaktadır.

Urartu kalelerinde en eski örnekleri ise, Kral İspuini (M.Ö. 830-810) tarafından yapılan Van Ovası'nın güneyine hakim Zivistan (Elmalık)ile kuzeyine hakim kaleciğdir. Taş temeller üzerine örölmüş yüksek kerpiç duvarlar ve kulelerden oluşan Urartu kaleleri; saray, harem, tapınak, sarnıçlar, büyük kapasiteli erzak depoları ve atölyeler ile arazinin durumuna göre ustaca biçimlendirilmiş çok iyi planlanmış komplekslerdir.

Bu yapılar düşmanlarına ve uyruklarına krallığın gücünü, ihtişamını ve zenginliğini gösteren anıtsal mimarlık örnekleridir. Çavuştepe de, zemin bölümü doğrudan kayalara oyulmuş, üç katlı olduğu anlaşılan büyük bir sarayın kalıntıları bulunmuştur. Taht salonu toplantı ve kabul salonu, harem dairesi, mutfaklara veya ana koridorlara açılan çok sayıda odasıyla bu saray kral II. Sarduri devrinin gücünü yansıtabilecek kadar görkemlidir.

Ağrı ili Tutak İlçesine bağlı Atabindi Köyü yakınındaki kaya mekanları ise tümüyle ya da kısmen yakılmış ölümlerin kül ve kemiklerinin içine konduğu kapların yerleştirildiği nişlerin, duvarlar da sıralı bir şekilde yer aldığı kremasyon mezarlarının en önemli gelişmiş örneklerindendir.

Urartular sanatın diğer dallarında da yönetim gücünü tanrılar ve dini motiflerle pekiştirmişlerdir. Eserlerin çoğunda tanrılar, tanrıçalar, adak törenleri, kutsal hayvanlar, kutsal hayat ağacı gibi din temaları veya seferden zaferle dönen krallar Anzaf kalkanında olduğu gibi Urartu'nun düşmanları ile savaşan tanrılar savaşçılar gibi simgeleyen sahneler işlenmiştir. Aynı üslupta yapılmış figürler sanki belli bir taslağın çoğaltılmış kopyaları gibidir.⁷(Seramik federasyon dergisi yıl 2005 sayı 9 sayfa 128135 arkeolog editör Nezih Başgelen)

Kaynak: Wikipedia

Şekil: Urartu etki alanı

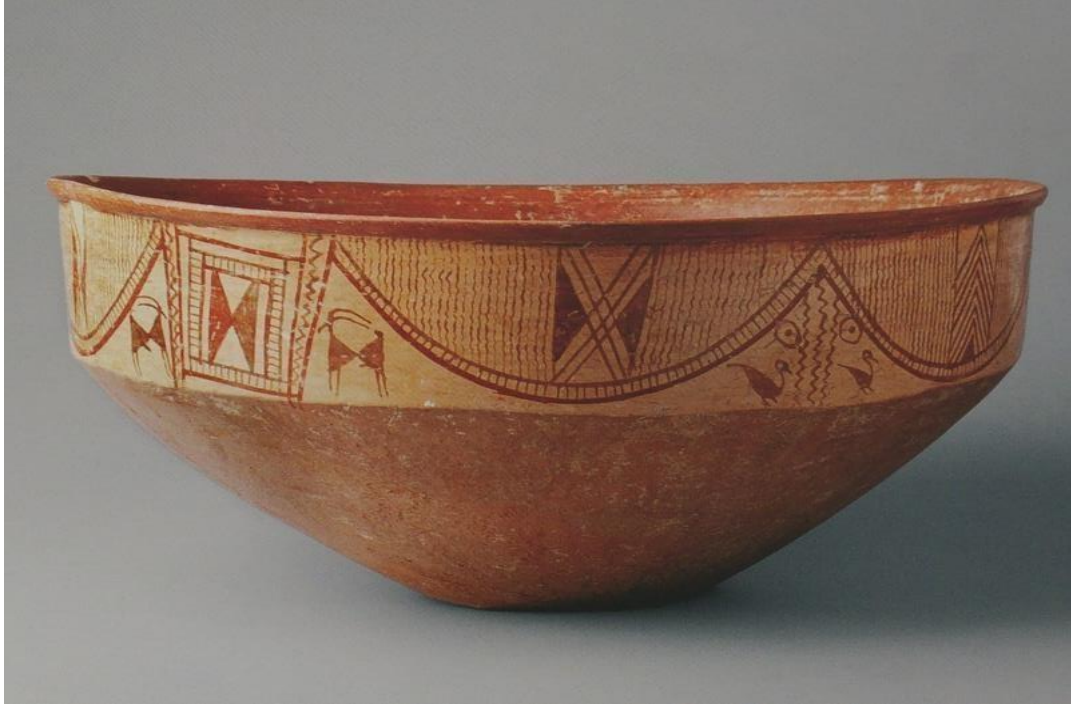

Şekil 21: Geyik Desenli Seramik

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö. 820) (Van Urmiye)

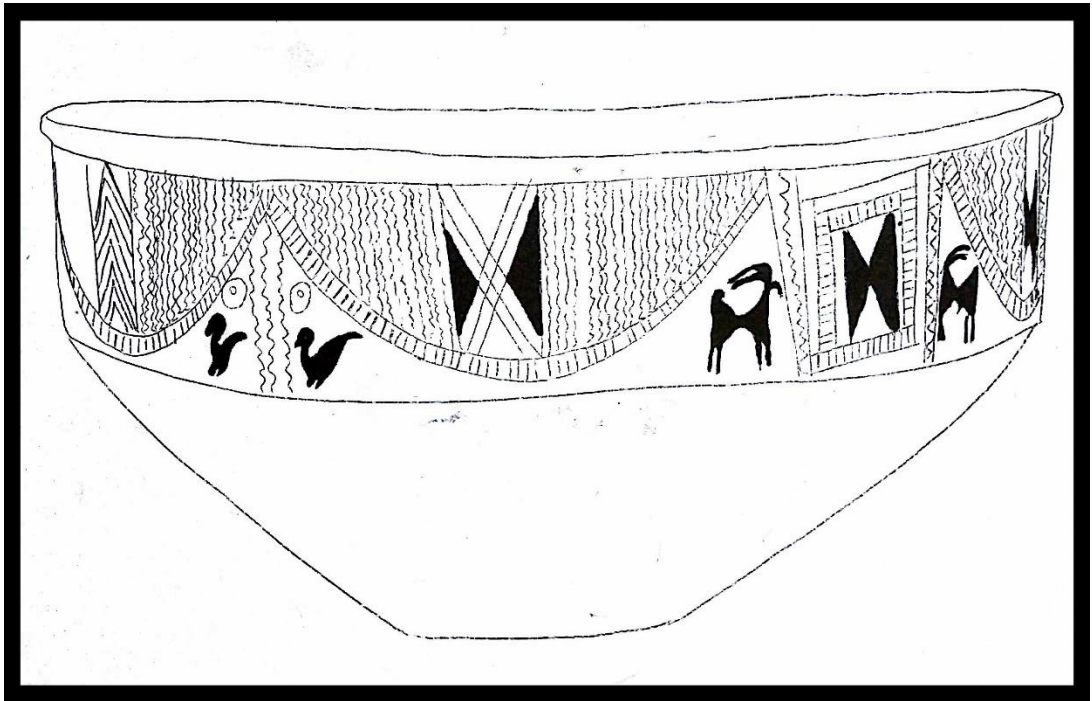

Çizim 21: Geyik desenli seramik ayrıntılı çizimi. Geyik deseni bereket, ay, karanlık, yenilen, zıt prensip, sonsuz mutluluk anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 22:Geometrik Desenli Çanak

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö. 2. Binyıl)

Çizim 22:Van Urmiye grubu polikrom boyalı iri çömlek Çap:40 Geyik sonsuz mutluluk bereket anlamına geldiği düşünülmektedir. Ördekler de doğayı temsil ettiği düşünülmektedir.

Şekil 23: Doğada Geyik Avlama Sahnesi

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö 2. Binyıl)

Çizim 23: Van Urmiye grubu polikrom boyalı iri çömlek Çap:13 Geyik bereket, ay, karanlık, yenilen, zıt prensip, sonsuz mutluluk. Kuş deseni ölümsüzlük ve soy anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 24: Hayvan Desenli Çanak

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö 2. Binyıl)

Çizim 24: Van Urmiye grubu polikrom boyalı iri çömlek Çap:39 Ördek deseni (Bereket, ölümsüzlük ve soy) Geyik (Bereket, ay, karanlık, yenilen, zıt prensip anlamına geldiği düşünülmektedir. Sonsuz mutluluk) Suyolu insanlık tarihinde suyun önemi ve bereketi sembolize ettiği düşünülmektedir. Suyun akışı hayatı temsil eder yeniden doğuşun, yaşamın sürekliliğinin, yenilenmenin erdemini temsili olarak düşünülmektedir.

Şekil 25:İnsan Desenli Çömlek

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö. 2. Binyıl)

Çizim 25:Van Urmiye grubu polikrom boyalı iri çömlek Çap:19 İnsan deseni özlemi dile getirdiği Kuş deseni ölümsüzlük ve soy anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 26:Geometrik desenli çanak

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö. 2. Binyıl)

Çizim 26: Van Urmiye grubu polikrom boyalı kaideli çömlek Çap:17 elle şekillendirilmiş fırçayla boyanmış geometrik bezemeli şamot üzerine bakırdan elde edilen kırmızı astar ve mangandan elde edilen siyah boya ile bezenmiş seramik

Şekil 27: Geometrik desenli çanak

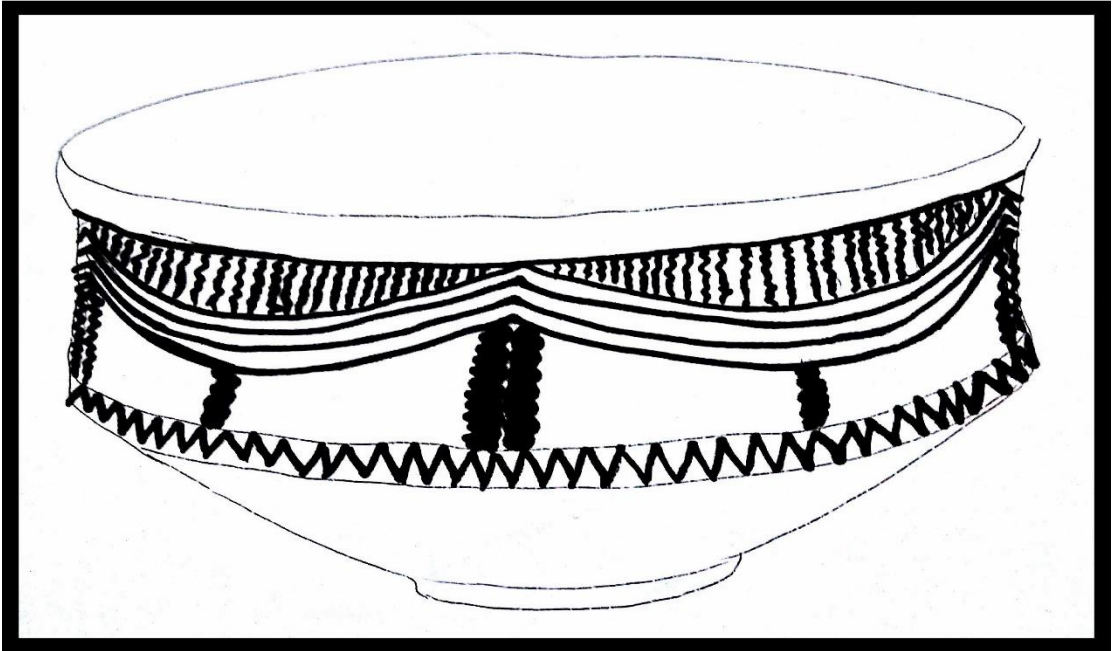
Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö. 2. Binyıl)

Çizim 27: Van Urmiye grubu polikrom boyalı kaideli çömlek Çap:17 elle şekillendirilmiş fırçayla boyanmış geometrik bezemeli şamot üzerine bakırdan elde edilen kırmızı astar ve mangandan elde edilen siyah boya ile bezenmiş seramik. İnce ayrıntılı şekilde çizilmiş geometrik desenler.

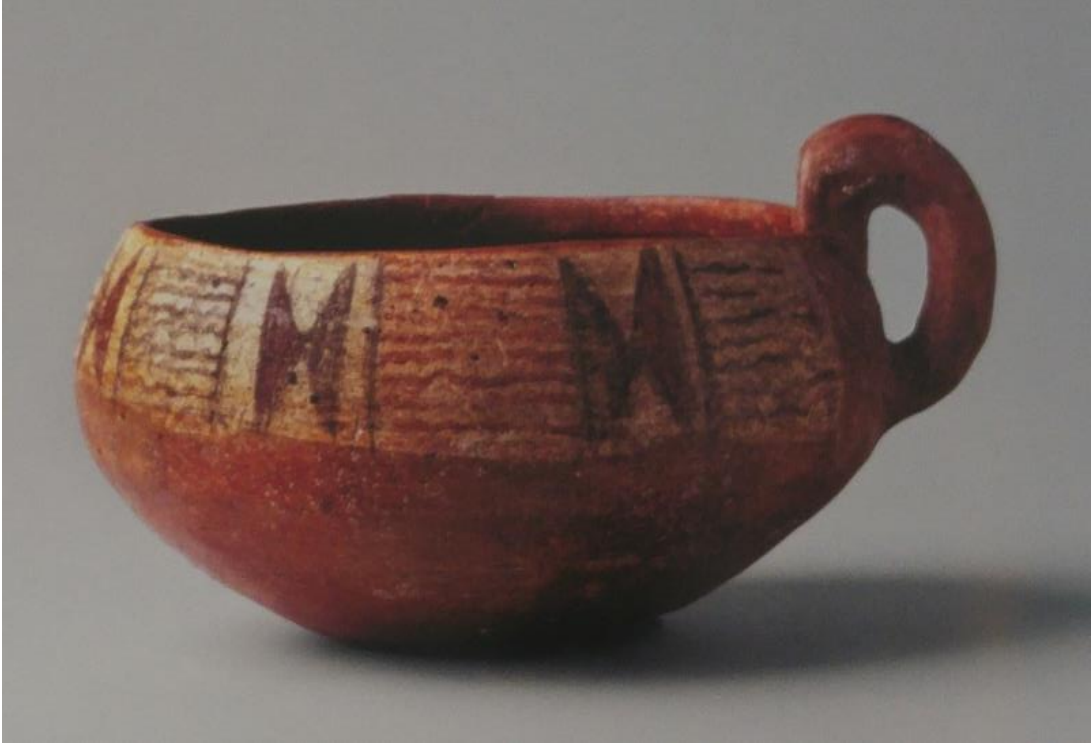

Şekil 28: Geometrik desenli çanak

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö. 2. Binyıl)

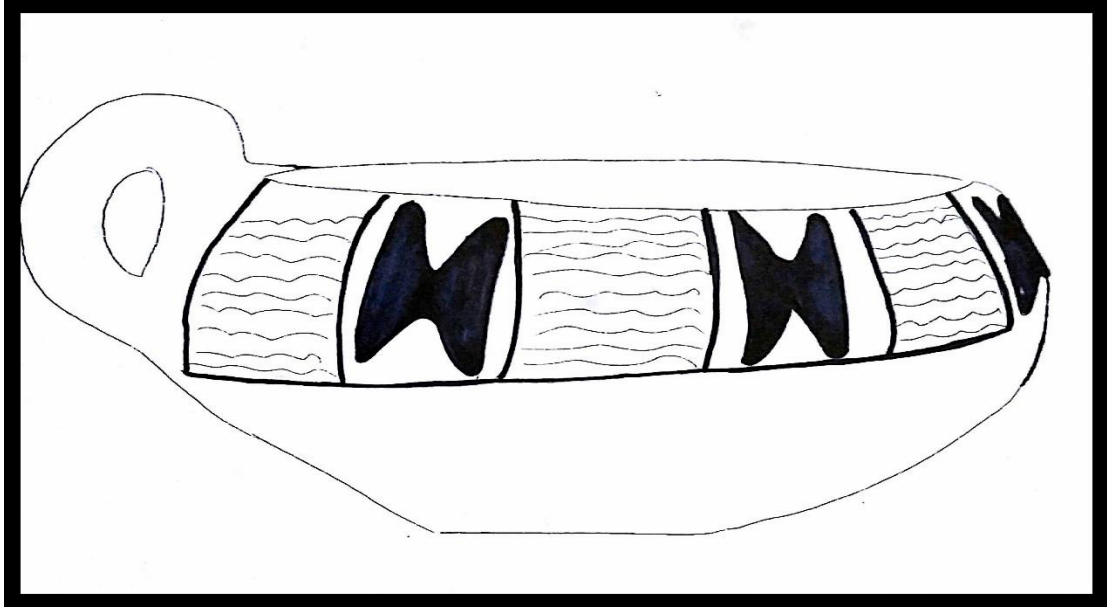

Çizim 28: Van Urmiye grubu polikrom boyalı iri çanak Çap 38 elle şekillendirilmiş fırçayla boyanmış geometrik bezemeli şamot üzerine kırmızı astar ve siyah boya ile bezenmiş çanak

Şekil 29:Geometrik desenli çanak

Kaynak: Anadolu da pişen toprak (Yazar: Gönül Paksoy) (M.Ö. 2. Binyıl)

Çizim 29:Van Urmiye grubu polikrom boyalı kulplu çanak Çap:16 elle şekillendirilmiş fırçayla boyanmış geometrik bezemeli şamot üzerine mangandan elde edilen siyah boya ile bezenmiş seramik

Şekil 30: Hayvan Sahneleri Resmedilmiş Seramik

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi (M.Ö. 820) (Van Urmiye)

Çizim 30: Şamot üzerine hayvan sahneleri resmedilmiş seramik ayrıntılı çizimi. Boğa deseni ay, karşı kuvvet yenilen hayvan, ejderle mücadeleler de hakimiyeti ifade ettiği düşünülmektedir.

4.4. Lidyalılar (M.Ö.685-M.Ö.547)

Bin tepelerin zengin krallığı Lidyalılar Anadolu'nun tarihi coğrafyasında Batı Anadolu da, kuzey de Bakırçay (Kaikos) ve Demirci Dağı (Temnos)Orta da Gediz (Hermos) Nehir Vadisi ile güneyde Küçük Menderes (Kaisteros) nehri ve Aydın dağlarının (Messogis) belirginliği bölge ilk çağ da Lidya olarak tanımlanmıştır. Sardes'teki antik pazaryerinin ortasından akan Paktolos çayının doğusunda altını gümüşten ayıran altın üretim atölyeleri ortaya çıkmıştır bu alanın orta yerlerinde ise dört bir kenarında arlan heykelleri bulunan bir Kibele Sunağı yer almaktadır.

Aslan hem ana tanrıçaları Kuvava'nın (Kybele)hem de Lidya Krallığının simgesidir. Burada elde edilen altının büyük ana'ya sunu olarak toplandığı da düşünülebilir. Bu tarz da aslanlı sunaklara Etrüsk duvar resimlerinde de rastlanılması çok ilginçtir.

Kaynak: Wikipedia

Şekil: Lidya etki alanları

Kazılar mücevherci dükkanın da küçük altın üretim merkezlerine yakın olduğunu ortaya koymuştur. Bu dükkanlar Herodot'un sözünü ettiği pazar yerinin sınırları içindeydi. Serbest Pazar olarak nitelendirilecek bu yapıtlar topluluğu doğu pazarının ölçüsü olarak kabul edilir.

Lidya da üretilen "Lydion" denen özel seramik özel vazocuklar da piyasaya sürülen parfüm ve kremler (LydionMyron) Krosios döneminde, o zamanki ege dünyası pazarlarının en çok aranan malları durumuna gelmişti. Uşak- İkiz tepe tümülüsün de mezar hediyesi olarak 16 adet pişmiş toprak Lydion bulunmuştur.

Bunun yanı sıra yine Uşak-İkiztepe buluntuları arasında yer alan Gümüş Lydion ise bu türdeki bilinen tek metal örnektir. Lydionlar gibi diğer Lydia seramikleri de turuncumsu, beyaz yada sarı astar üzerine damarlı mermer görünümünde dalgalı çizgisel bezemelerle süslüdür.

Romalı yazar Plinius'a göre mühür yapımında kullanılan koyu kırmızı bir cins değerli kuvarz ilk kez sardes te bulunmuştur. Tmolos (Bozdağ) gerek doğal gerekse yer altı kaynakları açısından oldukça zengindi. Buradaki mermer ocaklarında gerek heykel gerekse anıtsal eserlerde kullandıkları taşları elde etmişlerdi.

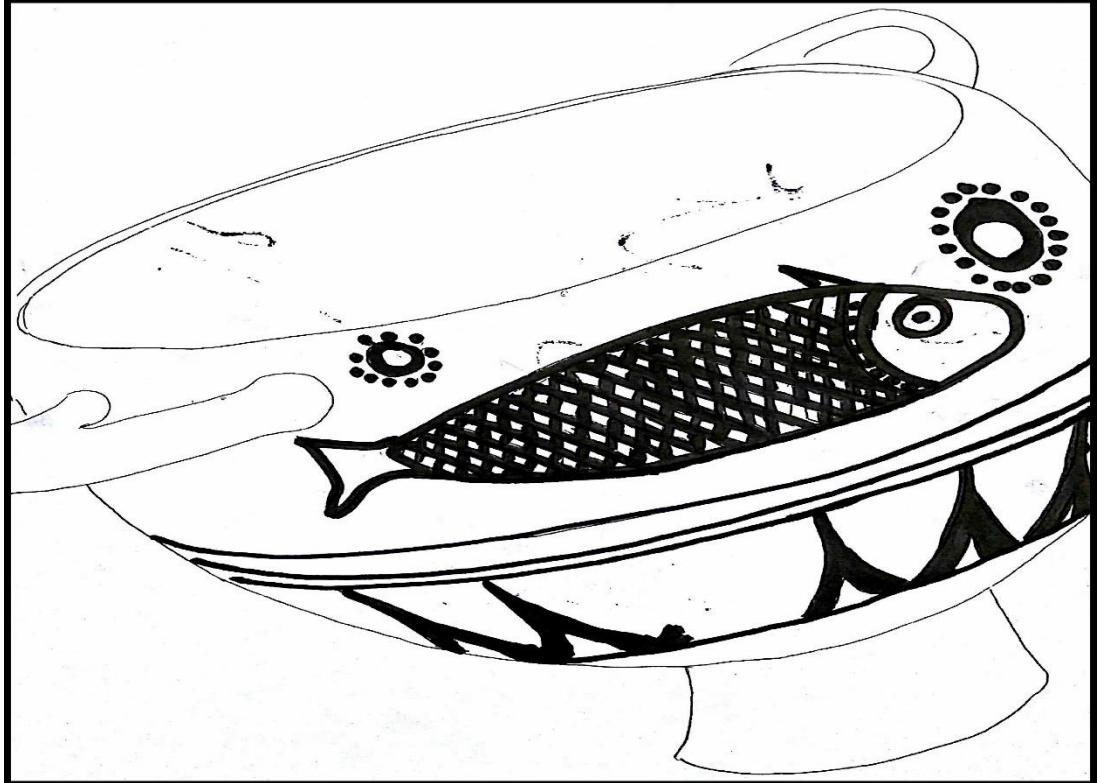
Ayrıca onları dünyaca zengin kılan altın ve gümüş yataklarının yanı sıra Lidya topraklarında bakır boyama kullanılan arsenik ile kozmetik ve ilaçlarda kullanılan antimuan çıkıyordu. Lidya battaniyeleri, işlemeli yastıkları ve halıları tüm antik dünyada tanınıyordu. Yünü boyamayı ilk kez Lidyalıların bulunduğu inanılır yünleri yumuşakta yararlanan kükürt yatakları özellikle bugünkü kurşunlu kaplıcalarının termal suları Lidya ürünlerini rakipsiz kılıyordu.

Bozdağlarına güney eteklerinde Birgi yakınlarında yer alan diğer önemli bir Lidya merkezi olan Hypaipa kumaş ve yün boyama da kullanılan kök boyaların da ünlüydü.⁸(Seramik Türkiye Dergisi yıl 2005 sayı 10 sayfa 110-117)

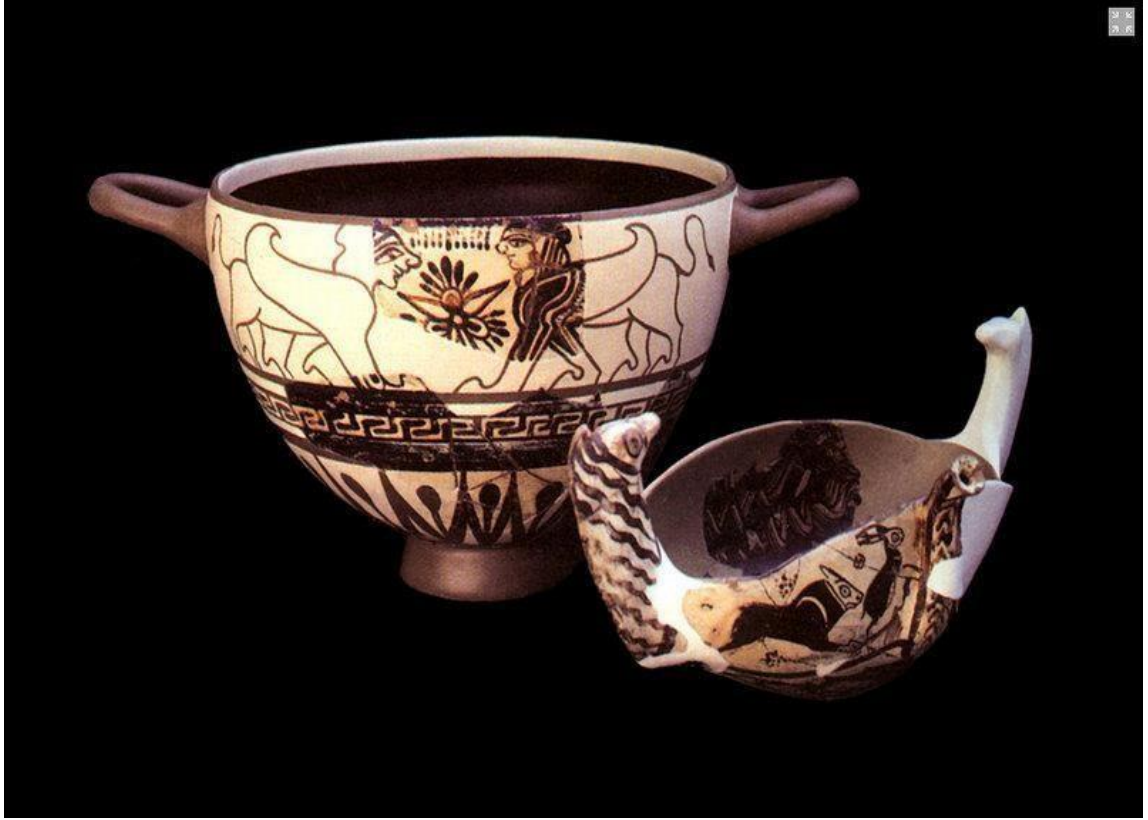

Şekil 31: Balık Desenli Seramik Kap

Kaynak: Die Kunst Anatoliens (E.Akurgal) (M.Ö. 549) (Bakırçay)

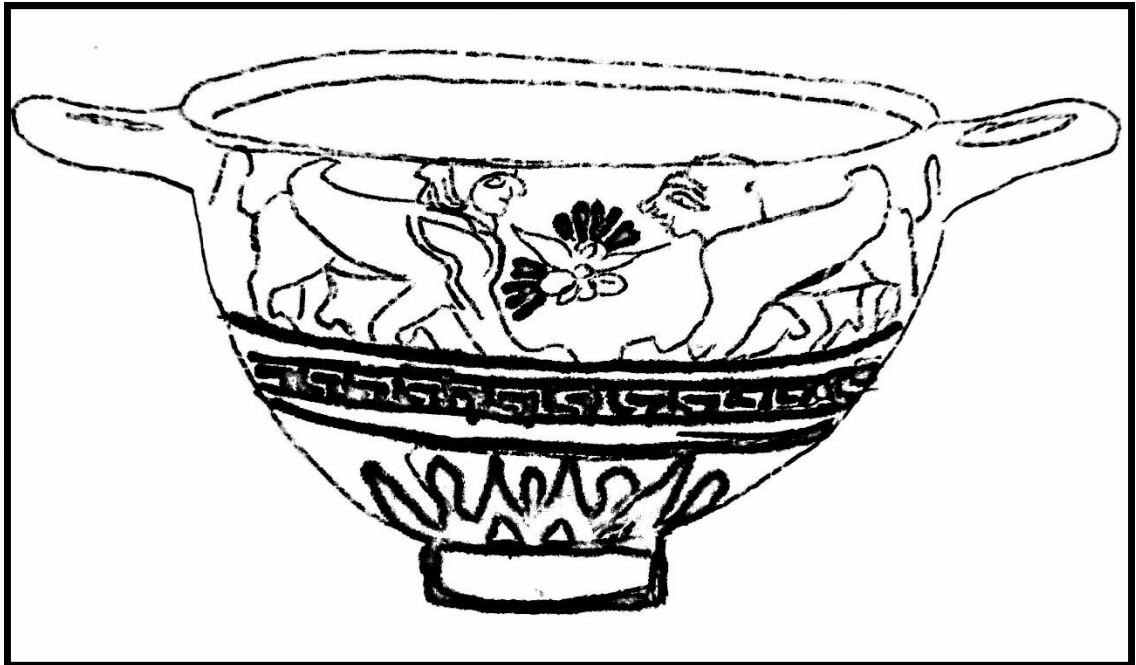

Çizim 31: Balık desenli seramik kap ayrıntılı çizimi. Bereket ve sonsuz mutluluk anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 32: Aslan Desenli Meyvelik ve Tavşan Desenli Seramik

Kaynak: www.gateofturkey.com (Türkiyenin kapısı)(M.Ö. 549) (Bakırçay)

Çizim 32: Aslan desenli meyvelik seramik ayrıntılı çizimi. Aslan kuvvet, kudret, güneşin ve aydınlığın temsilcisi. Tavşan tanrıça sembolü, yeniden doğuş, bakirelik, ay döngüsü doğum, uzun ömür anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 33: Tavşan Desenli Seramik

Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi) (M.Ö. 549) (Bakırçay)

Çizim 33: Tavşan tanrıça sembolü, yeniden doğuş, bakirelik, ay döngüsü doğum, uzun ömür anlamına geldiği düşünülmektedir.

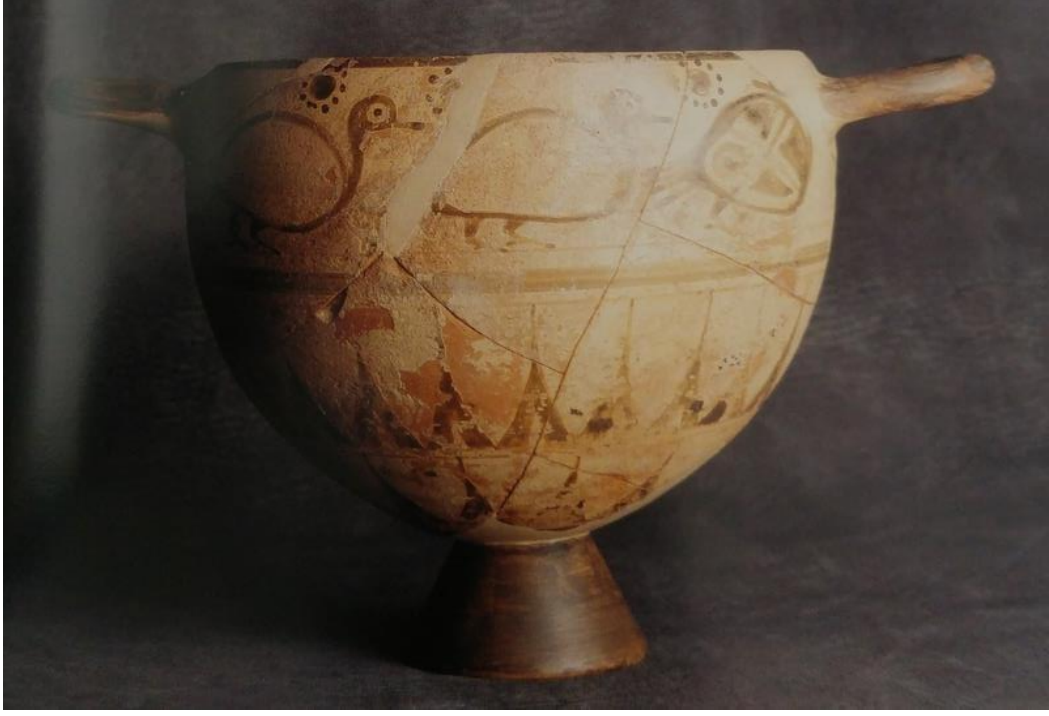

Şekil 34: Yılan Desenli Seramik

Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi) (M.Ö. 549) (Bakırçay)

Çizim 34: Yılan deseni bereket sonsuz mutluluk anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 35: Ördek Desenli Seramik Kap (Sardes Manisa arkeoloji müzesi)

Kaynak: Die Kunst Anatoliens (E.Akurgal) (M.Ö. 600) (Bakırçay)

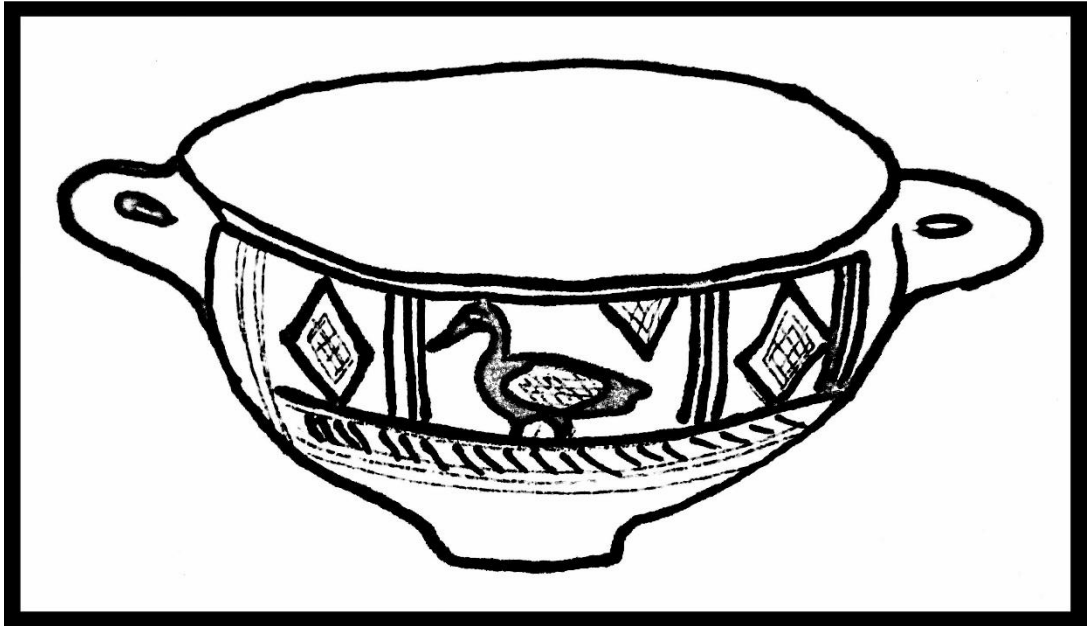

Çizim 35:Kuş deseni tanrıyı işaret eder ve ölümsüzlük ve soy anlamına gelmektedir.

Şekil 36: Ördek Desenli Seramik Kap

Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi) (M.Ö. 540-530) (Bakırçay)

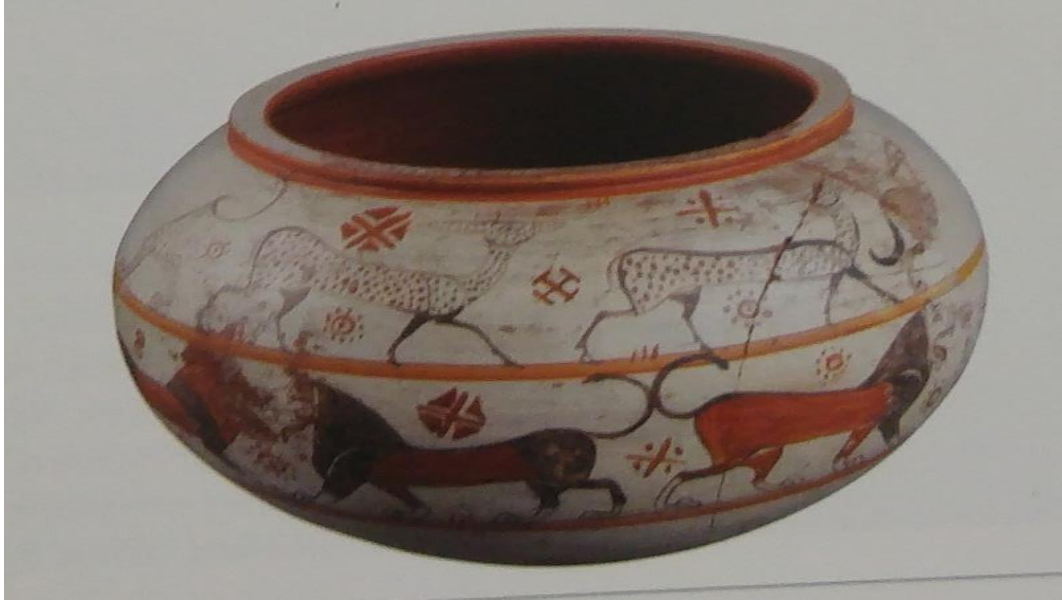
Çizim 36:Kuş deseni tanrıyı işaret eder ve ölümsüzlük ve soy anlamına gelmektedir.

Şekil 37: Geyik Desenli Meyvelik (Bakırçay)

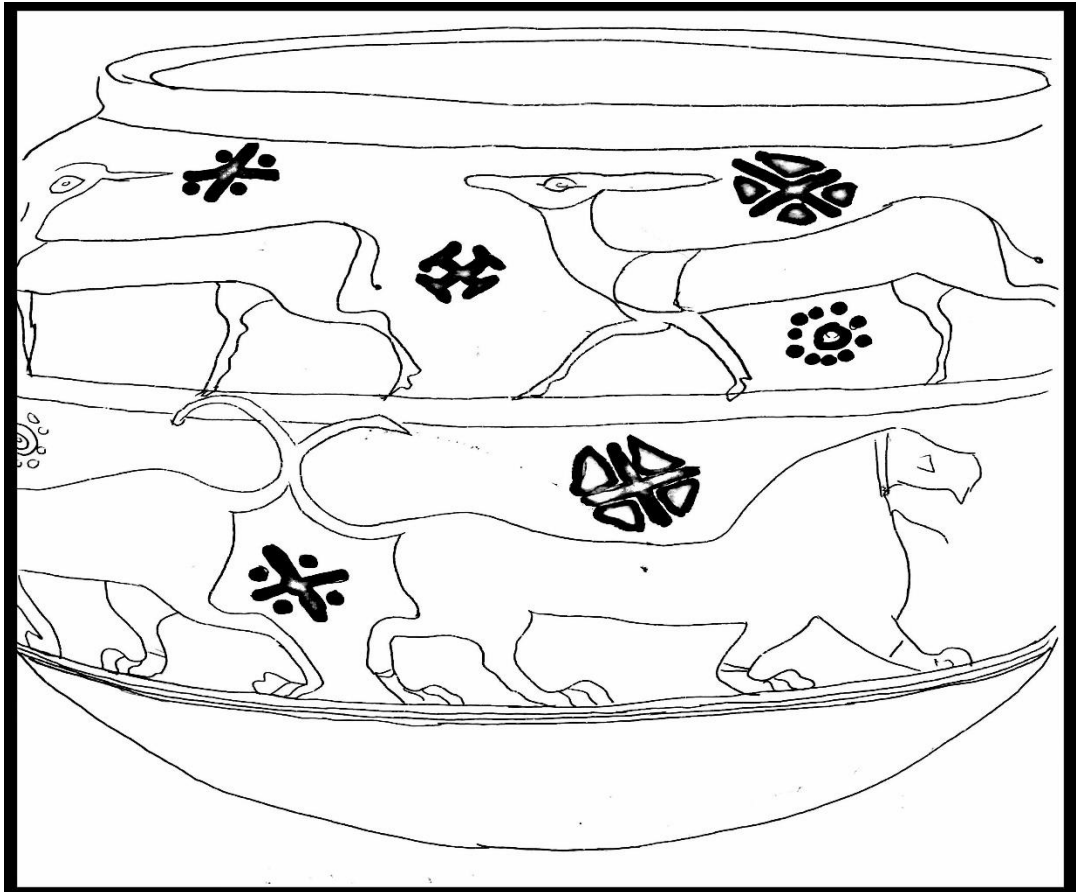
Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi)(M.Ö. 540-530)

Çizim 37:Geyik bereket, ay, karanlık, yenilen, zıt prensip sembolü. Hayat ağacı ölümsüzlüğü, ölümden sonraki hayata duyulan umudu simgeler. Aynı zamanda yaşadığımız hayatın güzelliğini ve mutluluğu simgeler Sedir, incir, zeytin, hurma, palmye hayat ağacının diğer sembolleridir.

Şekil 38: Aslan ve Geyik Desenli Seramik Kap (Rölyef Dekorasyon)

Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi)(M.Ö. 540-530) (Bakırçay)

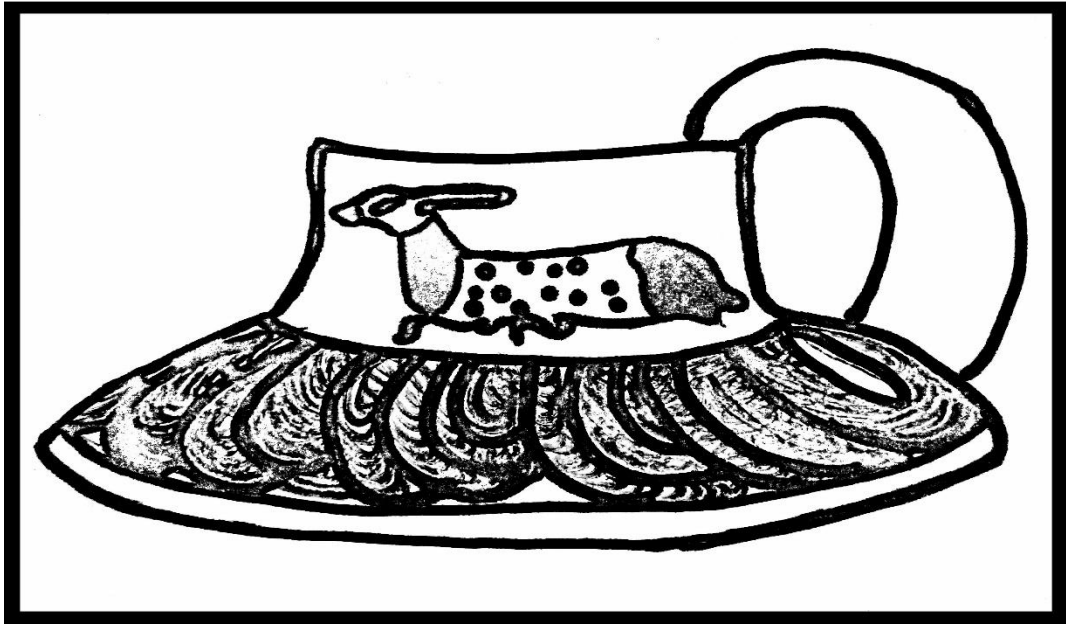

Çizim 38:Geyik bereket, ay, karanlık, yenilen, zıt prensip sembolü. Aslan kuvvet, kudret, güneşin ve aydınlığın temsilcisi olduğu düşünülmektedir.

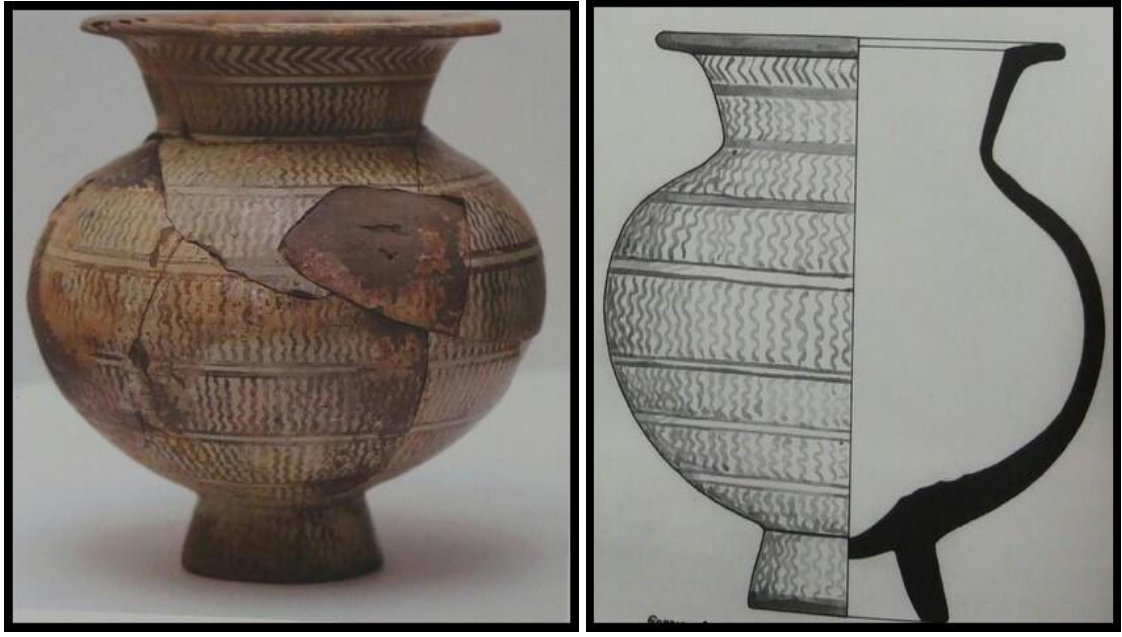

Şekil 39: Boyun Kısmı Geyik Desenli Sürahi

Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi) (M.Ö. 540-530) (Bakırçay)

Çizim 39:Fırçayla dalga resmedilmiş seramik. Geyik bereket, ay, karanlık, yenilen, zıt prensip sembolü. Suyolu deseni suyun önemini ve bereketini sembolize etmektedir. Hayatı temsil eder, yeniden doğuşun, yaşamın sürekliliğinin, yenilenmenin, erdemin anlamına geldiği düşünülmektedir.

Şekil 40: Gordion Tümlüsünden Seramik (Sol)

Kaynak: Lidyalılar ve Dünyaları (Yapı Kredi) (M.Ö. 549) (Gordion)

Çizim 40: Yerel damar desenli seramik çömlekçi çarkında şekillendirilmiş ayrıntılı çizimi (Sağ)

5. BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Özet

Seramik sanatı, tarih öncesi çağlardan bu yana kullanılan en önemli görsel iletişim ve kişisel anlatı sanatı olmuştur. Bu sanat tarzıyla birçok fikirlere, bilinmeyene ve mesajlara ulaşılmış ve çıkarımlar yapılmıştır.

Tarih öncesinden bu yana insanlar sadece mesaj vermek için değil günlük yaşantılarını aktarmışlar çağlar geçtikçe bilimin ilerlediği gibi sanatında ilerlediği yıllarda sanat kaygısı estetik kaygısıyla beğenilme duyguları ile insanlar eserler resim, heykel, seramik ve grafik alanında büyük farklılıklar ortaya koymuştur.

Sanat her zaman insanlığın gelişmesine ilerlemesine katkı sağlamıştır. Kimi zaman sanatçılar kısıtlanmaya çalışsa da sanatçılar kendi düşüncelerini halka tepki amaçlı iletebilmek için sanatı her zaman bir yol olarak kullanmışlar yeteneklerini bu yönde geliştirmişlerdir. Mağara resimlerinden günümüze bilgisayar üzerinde resim yapmaya dönen bu çağ ileriki dönemlerde de insanlığa ışık tutacak tek yol olduğunu hiçbir zaman unutmamak gerekir.

Tarihsel süreç içinde dikkat edilecek olursa bütün toplumlardaki seramikler kullanım amacı dışında üzerine konu işlenip şekillendirilmiştir ve insanlara yine de kendilerinin düşüncelerini ifade etmek için bir yol olarak kullanmışlardır.

5.2. Çalışmanın Literatüre Katkısı

Çalışmamda bu konuda ülkemizde az sayıda kaynağa sahip bulunan Türkçe kaynaklara yenileri pek fazla eklenmemiş bulunmaktadır. Gelecekte tez çalışma konuyla ilgilenecek, araştırma yapacak kişilere desenlerin seramik üzerine olan etkilerine araştırmacıların beklentilerine yönelik yardım ve destek alabilecekleri bir çalışma ürettiğim kanaatindeyim.

5.3. Araştırma Kısıtları

Bu alışma da öncelikli olarak çalışmanın kapsamında uygun olarak literatür çalışması yapılmıştır. Bu alanda yapılan yabancı ve yerli tezler taranmış, kitaplar incelenmiş ve makaleler gözden geirilmifitir. **Anadolu Uygarlıkları Seramik Desenlerinin Tasarım Olarak İncelenmesi** Bu bakımdan, daha önce bu konuyla ilgili olarak sadece bir tez çalışması yapılmıştır. Bu açıdan bu konu da yeterli sayıda doküman bulunduğunu söylemek zordur. Ancak yine de alanla ilgili bulunabilen her türlü kaynaktan yararlanılmaya çalışılmıştır.

5.4. Geleceğe Yönelik alışma Alanları

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bu çalışma alanında literatür sayısı son derece kısıtlıdır. Ancak yine de insanlık geçmiş ağları ve geçmişini her zaman merak edip araştırmaktan vazgeçmemektedir.

KAYNAKÇA

KİTAP

Metin Sözen, Uğur Tanyeli, *Sanat Kavram ve Terimleri*

Ateş Arcasoy, *Seramik Teknolojisi*, 1983, S.1

Melaart, J., *Yakındoğu'nun En Eski Uygarlıkları*, Çev. B. Altınok, İstanbul 1988

Özdoğan, M. "Adım Adım Yerleşik Yaşam, Mezolitik Çağ" *Arkeoatlas* Sayı: 1, 2002, S.58-63.

Sezer Tansuğ. *Çağdaş Türk Sanatı. Remzi Kitapevi*, 1986.

Akın B. Akgün, *Tramlı Serigrafi Baskı Temel Kavramları* İzmir 1992.

Ateş Hatice, *MÜTEF Bitirme Tezi*, İstanbul 2001.

Gerçek Selehattin, *Serigrafi Tekniği*, İstanbul 1983.

GÜLYERİ Dursun, *Yayınlanmamış Ders Notları. KALE Ayşegül, MÜTEF Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1997.

KANSU Niyazi, *GÜTEF Elek Baskı Teknolojisi Ders Notları*, Ankara 1996

KIZILGÜN Bilgin, *Ayrıntılı Serigrafi Teknikleri*, 1996.

SÖZEN Muharrem, *MÜTEF Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2001.

TEPECİK Adnan, *Baskı Teknikleri*, Ankara 1999.

YAPI KREDİ, *Lidyalılar Ve Dünyaları*

E. AKURGAL, *Die Kunst Anatoliens*

PAKSOY GÖNÜL, *Anadolu da pişen toprak*

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://seramik.nedir.com/#ixzz3Pfr65RIW>
- Wikipedia
- www.gateofturkey.com
- www.idildergisi.com

DERGİ

Seramik Federasyon Dergisi Yıl 2005 Sayı 9-10-11-12-13 Arkeolog Editör Neziha Başgelen

MAKALE

Bir iletişim aracı olarak el sanatları Birnaz ER, Zeliha SARIKAYA HÜNEREL